

25/11/11
Scrimă și admirațiune onorabilului domn
J. Maiorescu, din partea autorului

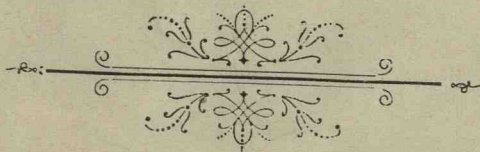
ROMÂNII DIN MEGLENIA

(TEXTE ȘI GLOSAR)

DE

PERICLE PAPAHAĞI

ABSOLVENT AL ȘCOALEI NORMALE SUPERIOARE

BUCUREȘCI

TIPO-LITOGRAFIA SOCIETĂȚII „TIPARUL”

14, STRADA COVACI, 14

1900.

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București

Cota 8661

4/4

B. C. U. "Carol I" - Bucuresti

C201804801

300843

În memoria lui

Stefan Mihăileanu

Autorul.

ROMÂNII DIN MEGLENIA

(TEXTE ȘI CLOSER)

Nu ne propunem a da aci decit ceea ce am cules personal din gura Rominilor din Meglenia, veniți în Salonic, și aduși la noi de citre cei trei harnici institutori romini din Meglenia, D-nii Rizu Peana, Nicolae Marcu și Hrista Noe, cărora le exprimăm aci mulțumirile cele mai călduroase.

Acei cari s-au ocupat mai de aproape cu cercetarea Rominilor din Meglenia sint :

N. Popilian, in scrierea sa : *Românii din Peninsula Balcanică*, București.

Gustav Weigand, in : *Vlacho-Meglen*, eine ethnographisch-philologische Untersuchung, Leipzig 1892.

Ioan Nenitescu, in : *De la Românii din Turcia Europeană*, studiu etnic și statistic asupra Armânilor, cu aproape ună sută de gravuri și cu o hartă etnografică. București, 1895.

Alți scriitori, care pomenesc de Megleniți în trecut, necercetați însă de noi, sint Nikitas, Anna Komnina, Ioannes Zonaras, Chedren, Benjamin de Tudela, evreu spaniol, cronicarul romin Șincai, C. Ios. Jireček.

Tot ce putem spune despre acești frați ai noștri, este că intru nimic nu ne deosibesc de restul Rominilor, sint niște harnici muncitori, îndrăsneți negustori, foarte deștepți, lucru pe care l-am putut constata și la Bitolia, cât am fost ca director și profesor de liceu anii 1895—1897, unde elevii din Meglenia se disting prin a fi printre primii

în clasă, atît la învățătură cit și la purtare; plăcuți la chip, cu o înfățișare de trup bărbătească, așezați și flegmatici, buni și ospitalieri ca toți Rominii.

«Ceî din Nănta, carii ca mahometani sînt înrolați în oastea turcească, sînt cunoscuți ca buni soldați și buni luptători, căci la nevoie și la grele încercări, ei merg drept în fața pericolului, deși în timpuri normale sînt oamenii ceî mai liniștiți și mai blînzi.»¹⁾

Ținuta bărbătească și eroică a soldaților din Nănta este recunoscută în Imperiul otoman.

Dacă ne împăcăm cu studiul filologic al d-lui Gustav Weigand despre dialectul meglenit, nu ne putem uni cu cercetările etnice asupra acestui popor, căci adevărul nu corespunde cu afirmările sale. Nu se pot trage concluziuni fără dovezi sigure, iar dovezile sigure sînt și trebuie să fie rezultatul unor studii prelungite, întinse și serioase. Singurul studiu serios făcut de D-l Weigand în lucrarea sa: *Vlacho-Meglen* este partea care se ocupă cu *cercetarea dialectului meglenit*. Așa dar, numai rezultatele extrase din studiul acestei părți, vor fi singurele valabile, ca unele carî se întemeiază pe argumente mai sigure și mai serioase.

Aceste rezultate sînt:

II. Die Sprache, das Meglen, verbindet das D—R mit den M. R. so innig, daß jeder Versuch beide als selbständig aus dem Latein entwickelte Sprachen behandeln zu wollen, zur Unmöglichkeit wird.

III. Das Meglen neigt in der Flexion und im Wortschatze mehr auf Seite des D. R., in der Lautlehre vielleicht mehr auf Seite des M. R.

IV. Das Istrische schliesst sich in verschiedenen Punkten eng dem Meglen an, zeigt aber auch Eigenheiten, die es dem D. R. näher rücken als dem M. R.

V. Keiner der vom mir aufgestellten Unterschiede ist derartig, daß er nicht seine Erklärung im Urumänischen fände, während die Dialekte in ihrer Gesamtheit sich scharf von den übrigen romanischen Sprachen abheben²⁾.

Aceste rezultate ne conduc la următoarea concluziune, că dialectele romine, dac, macedon, istriian, meglenit, sînt în fond una și aceeași limbă, amestecate însă cu elemente străine, datorite influențelor respective din cursul timpurilor.

Materialul adunat de noi și publicat aci, va dovedi, credem, aceasta, și va răsturna unele erori strecurate în opera menționată a D-lui Weigand.

otuși, spre a se putea trage concluziuni temeinice, trebuie studiat poporul romin din Meglenia mai de aproape și în toate privințele. Sperăm să putem face aceasta în anul curent, cu care ocaziune vom da la lumină parte din materialul cules de noi, cu privire la obiceiurile Megleniților Romini.

Alfabetul întrebuițat pentru transcrierea dialectului meglenit este

1) Ioan Nenitescu: *De la Români din Turcia Europeană* București, 1895.

2) Weigand: *Vlacho-Meglen*, Leipzig 1892, p. 54.

acelas, pe care l'am aplicat și in lucrarea noastră: «Din Literatura Populară aromână», din care a apărut o parte în 1898 și care, găsindu-se de cuviință a se mai adăuga material, continuă a fi încă supt tipar.

Iată acest alfabet :

- a** = cit(este): a
ă = cit: ă: *casă*.
b = cit: b.
c = cit: k: *cap, cine, cot*.
cⁱ = cit: č: *cⁱung*, cit: cⁱung; *ficⁱór* cit: ficiór; *cⁱașă* (ciașcă)
 cit: cⁱașă.
chⁱ = cit: chi: *chⁱin* (pin), cit: chin; *chⁱept* (piept), cit: chⁱept;
ch ari (piere) cit: chiari.
d = cit: d.
dⁱ = cit: dz, *duă* (ziuă) cit: dzuă.
e = cit: e.
eⁱ = cit: eă
f = cit. f.
g = cit g: *gros, gaz, gol, gușe*.
gⁱ = cit: ğ: *gⁱone* (june voinic), cit: gⁱone; *gⁱam* (gⁱam) cit: gⁱam.
ghⁱ = cit: ghi; ghine (bine), cit: ghine; *ghⁱorghⁱe* (gheorghe) cit: ghⁱorgh^e.
h = h; ha! har!
hⁱ = cit: hi: *hⁱir* (fir) cit: hir; *hⁱer* (fier) cit: hⁱer; *hⁱavră* (frigurⁱ) cit: hⁱavră.
i = cit: i.
j = cit: j.
l = cit: l.
lⁱ = cit: ca sunetul italian: gl.
m = cit: m.
n = n.
nⁱ = cit: ca francez: gn *nⁱel* (miel), cit. gnel.
o = o.
oⁱ = cit: ca in diftongul oă
p = p
r = r
s = s
sⁱ = s
t = t
tⁱ = cit: t *tⁱon* (tin) cit: toă.
u = cit: u.
v = cit: v.
vⁱ = cit: vⁱ, cum se aude la țară cuvintul vin (vⁱin).
x = cit: cs.
z = cit: z.

Sunetele γ, θ, δ, cari ne intimpină in dialectul Arominesc, nu le găsim in cel meglenit.

La începutul cuvintelor, cari încep cu *a*, observ că nu este *a* curat, ci un fel de *aa*, diftongat. De pildă se aude: *aănveșmint* și nu *anveșmint*. În altele se aude *ăa*.

Noi totuși am unificat aceste sunet cu *a*, de oare-ce ne a fost greu să-l putem prinde clar în totdeauna.

Orî de cite ori un cuvînt nu poartă accentul pe penultima, ci pe ultima sau antipenultima, este accentuat: *fic'ór*.

GHICITORI

*Ghicitorile la Romîni din Meglenia se numesc
mincluni (Liumnița)*

1

Grăașă sam
în moni nu mi pot cătari,
ama fără mini, niți un
[lucru nu si fați.

Apu

Grea sint
în mini nu mă prinde
dar fără mine nici un
lucru nu se face.

Apă

(Com. de d-l N. Marcu)

2

Înî am ună ăpă mőartă,
ți-și ari mățali ghii.

Casa

Am o eapă moartă,
ce are matele vii.

Casa

N. Marcu

3

Un boi tot în pleămnită antră,
saldi cőada nu-lî antră.

Lingura

Un boi tot în grajd intră,
numai cőada nu-î intră.

Lingura

N. Marcu.

4

Peara tőată si minancă
saldi cőada nu.

Para toată se mănincă
numai cőada nu.

N. Marcu.

5

Înî am un cal roși
și daîma lă cluțueăști
[al'bilî calî ți sa din zur di el

Limba an rost cu dințiî

Am un cal roșu și tot deauna
îi clăntănește albiî cai ce
sint în jurul său.

Limba în gură cu dințiî

N. Marcu.

6

osi nő-am
criel nő-am
ama tőată lumcă-ŭ leg
și-ŭ dizlęg.

Limba

Oase n'am
creer (minte) n'am
dar toata luma o leg (pun la cale)
și o dezleg.

Limba

N. Marcu.

Un cal cu șoă scōasă
mățali îl si ved.

Sindúchîŭ

Un cal cu șaua scoasă
mațele îi se vād

Lada

Ună nivēastă toți di moni
aŭ string și la rost o sārută.

Stamna

Pe o mireasă toți de minî
o string și la gură o sārută.

Ulciorul

Un cal roși,
iundi si culcă
ēarbă verdi nu iēsi.

Focu

Un cal roșu,
unde se culcă
ēarbă verde nu iēse.

Focul

N. Marcu.

Un tabūr di aschiēr
toți cu piștoli în bronî.

Agru cu gîrnișór

Un batalion de soldați
toți cu piștoalele în briuri.

(Agrul cu porumb)

Un frati cu ună soră,
di vēac si putires
nu si pot cățari

Sōari și luna

Un frate și o soră,
de veci se gonese
nu se pot prinde.

Soarele și luna

Patru frați în ună cămeșă
primeniți.

Lușnacu

Patru frați într-o cămașe
primeniți.

Nuca

Dimineța-ta cu patru picōari,
la mađa-ți cu două,
ser-ta cu trei

Virsta la omu

Dimineța cu patru picioare
la mēază-zi cu două,
seara cu trei.

Virsta omului

Un dēd mos
cu barba-n pimint

Prazu

Un unchiū moșneag
cu barba în pāmînt.

Pras

Ună babă măași
urdă cacă

Măara

O babă bătrână
urdă . c

Moara

Doi frați di ea sa ruditi, si cată,
ama niți ună ăară nu si pot vidăari,
că un muntii ăa dispartă

Doi frați, cari sint înrudiți se cată,
dar niți o dată nu se pot vedea
căci un munte îi dispartă.

Ochii

Acü
pacü
pri cupáciü,
gingăr,
mingăr
prin pimint.

Jir

Aciü
paciü
prin copaciü
gingăr
mingăr
prin pămint

Ghindă

Rizu Peana

Ani am un ărburi cu dousprăti di vieți,
an sfacă vieică cōti patru cuiburi,
și-n sfacă cuib, cōti șapti ouă.

Anu

Am un arbore cu doisprezece ramuri,
în fie-care ramură cite patru culburi,
și in fie-care cuib, cite șapte ouă.

Anu

Hrista Noe.

Lunzini.

Jocul descris în lucrarea noastră „*Din literatura populară aromână*“ p. 162, No. 149. sub numele: *cu aduchirea*, există și la Rominii din Meglenia și se face tot așa. numai cu deosebirea, că cuvintele întrebuințate pentru desemnarea persoanelor sînt diferite de ale celorlalți Romini: Așa :

băblóc = bătrîn.
băblîță = bătrînă.
caistur = bărbat.
căisturită = muiere.
pulcă = fată.
cucutăș = băeat.

FRÎNTURI DE LIMBA

- 1
 Na un ăac, că cați. Na, ține nițel (o leacă) căci cați (privești)
 (Rizu Peana).
- 2
 Nu ti cați în ór? Nu te prinzi în horă?
 (Rizu Peana).
- 3
 Fui, că s-ti caț. Fugți, căci te prind.
 (Rizu Peana).
- 4
 Tu porți porți pri la porți. Tu porți porci pe la porci (porți).
 (Rizu Peana).
- 5
 Ți ti poartă pri la poartă? Ce te poartă pe la poartă?
- 6
 Mățali li mincară mățali. Pisicile mincară mațele.
 (Rizu Peana)
- 7
 Toți cōinli si răzlătară pri cătun. Toți cini se năpustiră lătrind pe cătun.
 (N. Marcu).
- 8
 Un porțel virgăt Un purel vărgat
 di par di gar(d) ligăt. de par de gară legat.
 (Rizu Peana).

PROVERBE, EXPRESIUNI

	1	
Sătulu nu li viruşţî flămundu.		Satulul nu crede pe flămînd.
	2	
Alî iă cusă scîndura.		Iî este scurtă scîndura
(adică: îi lipseşte o doagă).
	3	
An trei sutî		In trei sute (adică: cu trei doage).
	4	
Cîuma s-ti bată !		Bată-te-ar cîuma !
	5	
S-nu ti tornî		De nu te-ai mai întoarce !
	6	
Focu s-ti ardă !		Arde-te-ar focu.
	7	
Coniilî să latră dupu tîni.		Cîniî să latre după tine.
	8	
Di la poartă la poartă s-ti ved.		De la poartă la poartă să te vîd (adică:
să ajungî cerşînd din poartă în poartă).
	9	
Culera s-ti jungă.		Ajunge te-ar colera.
	10	
Carî si anruşonă,
di lui trubuşonă.		Cine se ruşinează,
de a lui treabă (adică: pe socoteala lui,
în dauna lui).

FIC¹ORU ȚI SI FEȘI ȚERB

1. Ra un ȕară un tată și ună mumă, cari veș mul¹ți fic¹or și multi feți, ama rău pri mult sirumăși.

Iel¹ veș mari mirăc să răniască și iel¹ un porc an coc¹ină, cum rănăău lanțil¹ ȕamin¹. Di țea iel¹ zisiră să la pună unu di iel fic¹or an ună udaă, s-la raniască bun și la Cărc¹ún s-la jungl¹ă.

2. Ună zuăă tatu și muma si lăfiău, cȕt îi angrășat fic¹oru și ancă cȕt vacȕt ari pină la Cărc¹ún. Ună feță ca uzȕ, si dusi di-l¹ spusi la frati-su:

3. „Frati, la tini tati și mam', ați daș lucr¹ buni di mincar¹, ama „nu știu, că iel¹ țer s-ti jungl¹ă la Cărc¹ún an loc di porc.“

Ară fic¹oru ca anțileși, că nu-î bun lucr¹, al¹ zisi la soră-sa:

„Du-ti sa fur¹ di casă un ch¹ăptini și nn bric¹!“

4. Feța si dusi di li lȕ lucrili ți-l¹ ve zis frati-su și li dusi la iel. Tunțea el¹ doil¹ si sculară di fuziră.

Tată-su si mumă-sa, că anțileșiră, că fuziră, si dēdiră dupu iel¹ s-l¹a cață.

5. Ca lăgară mult dupu iel¹, l¹a pruch¹ară s-l¹a cață. Tunțea fic¹oru la lasȕ ch¹ăptinu dupu iel și ună și ună si feși un munti gol de spin¹. Tatu și muma si feșiră tot di șonzi, pină s-l¹a trečă spinil¹, ama iel¹ nu catău ca veș dor, tucu țirăău s-l¹a jungă fic¹oril¹.

6. Ca lăgară ancă pri mult, pruch¹ară ară s-l¹a cață, di țea fic¹oru la lasȕ dupu iel și bric¹u. Bric¹u si feși un munti di rȕp tălfatȕsi. Tunțea tatu și muma vrură nu vrură si turnară napȕi, ca nu puteău s-la treacă muntili și si dūsiră casă.

7. Fic¹oril¹ antrară an un urmán mult des, iundi si scūsiră. Ca l¹ si prubiū apu la fic¹or, al¹ zisi la soră-sa: „Soru! la mini an¹ si beș „apu; ved ȕa ună mică baroscă di plȕaiă, zastȕi să beș un-ėac.“

8. Sora-sa al¹ zisi s-nu beș, că acu beș, sa si facă țerb. Iel nu vru să scultă, biū și si feși țerb.

Di cola lȕ muntil¹ să lagă și sēara-ța vinȕa di durmēău priună.

9. Zuăa-ța țerbu lăgă prin munt¹, ară feța si punēa pri ună tapȕa mult naltă, ț¹ veș lingă ĩea ună izvorcă mult rati.

Fic¹oru lu ampiratu ișȕ ună zuăă cu calu la lov. Ca luv¹ mult si dusi s-la dapă calu la izvorca țea.

10. Bun ma calu, cata tucu n-sus și nu vrē să beș apu. Fic¹oru ampiratēsc, ca si pucatȕ an sus aū vizū feța și-l¹ zisi:

„Fețu! disfo-ți di cola, că calu nu-n¹ beș apu!“

Feța zisi, că nu mi disfăc, acu țer¹, tăle¹a-mi.

11. La fic¹or al¹ fu milă di ĩea, că ra mult ubăvă. Di țea si dusi curȕn casă, di trimēsi ună mȕșă să-ū candisēască, feța si disfacă. Mȕșa si mīncȕ cu turl¹i-turl¹i di mīnc¹ún¹ să-ū candisēască, ama feța nu vru si disfacă.

FECIORUL CARE SE FACU IN CERB

1. Era o dată un tată și o mamă, cari aveau mulți feciori și multe fete, dar erau prea mult săraci.

Ei aveau mare dorință să hrănească și ei un porc în cotet, cum hrăniau cei lalți oameni. De aceea ei ziseră să puie pe unul din feciori într'o odaie, să-l hrănească bine și la Crăciun să-l taie (înjunghie).

2. Intr'o zi tata și mama convorbiau, cit e de îngrășat feciorul și încă cit timp este pînă la Crăciun. O (una din) fată dacă auzi, se duse și spuse lu frate-său.

3. „Frate, ție tata și mama îți dau lucruri bune de mincare, dar „nu știi, că ei cer (dorese) să te înjunghie la Crăciun în loc de porc“.

Iară feciorul dacă înțelese, că nu-i bun lucru, îi zise sorei sale: „Du-te să furi de acasă un pșteptene și un briciu“.

4. Fata se duse de luă lucrurile ce-i zisese fratele ei și le aduse la dînsul. Atunci ei amîndoi se sculară și fugiră.

Tatăl și mama lor, dacă înțeleseră, că fugiră, porniră după ei ca să-i prinză.

5. Dacă alergară mult după ei, se apropiară cit p'aci să-i prinză. Atunci feciorul aruncă pșteptenele după el și dintr'o dată se făcu un munte numai cu spini. Tatăl și muma se făcură peste tot de singe pînă să treacă (străbată) prin spini, dar ei (nu băgau de seamă) căci doriau să ajungă pe feciori.

6. Dacă alergară încă prea mult, fură aproape iarăși ca să-i prinză, pentru aceia feciorul lăsă după dînsul și briciul. Briciul se făcu un munte cu stînci tăietoare (ripoase). Atunci tatăl și mama vrură nu vrură se întoarseră înapoi, căci nu puteau să-l străbată muntele și se duseră acasă.

7. Feciorii intrară într'o pădure foarte deasă, unde se ascuseră. Dacă însetă feciorul, îi zise surorii sale:

„Soră! mie mi-e a bea apă; văd aci o mică mocirlă de ploae, stăi ca să bea nițel (un leac).

8. Soră-sa îi zise să nu bea, căci dacă bea se va face cerb. El i u vru să asculte, bău, și se prefăcu în cerb.

De atunci apucă munții și seara venca să doarmă împreună.

9. Diua cerbul alerga prin munți, iară fata se punea pe un plop foarte înalt, care avea dedesupt un izvor foarte rece.

Feciorul de împărat eși într'o zi cu calul la vinat. După ce vină mult, se duse să adape calul la izvorul acela.

10. Bine dar calul, căta în sus și nu vroia să bea apă.

Feciorul împărătesc, după ce se uită în sus, o văzu pe fată și-i zise: „Fată coboară-te de acolo, căci calul nu-mi bea apă“. Fata zise, că nu mă cobor, dacă vrei omoară-mă.

11. Feciorului îi fu milă de ea, căci era foarte frumoasă. De aceea se duse curînd acasă și trimise pe o bătrînă să o convingă pe fată, ca să se coboare. Bătrîna se munci cu fel de fel de minciuni să o convingă, dară fata nu vroi să se coboare.

12. Tunțea ficioru ampiratesc si nvirinô mult și trimesi ôaminî să-ũ tal'ă tapola. Bun-ma tapola ra grôșă cõt casa. Ca tal'ară ună zuuă, rămasi ancă un-éac și iel' zisiră:

„Să vinim moini să-ũ trantim tapola di să-ũ lom feța.“

13. Iel' așî fuziră și țerbu vini; ca-ũ vizû tapola propi să cadă, cațo di linsi toțâ noptea, di-ũ feși ancă cota mai grôșă. Ôáminil' ampiratesti ca viniră moinis-ta, si c'udiră cõn vizură tapola ancă cota mai grôșă.

14. Tal'ară, tal'ară și nu putură să-ũ tal'ă. Țerbu ară vini și linsi și tapola si feși mai grôșă, di feța nu si disfați.

15. Tunțea și ampiratu si zac'udi și-ũ trimesi feța lui să-ũ candisească.

Feța di pri tapolă, ca-ũ vizû feța ampirátului si candisi și si disfeși și fu dusă casă la ampiratu. Ficioru lu ampiratu aũ primini cu rubi buni și si neurunô cu iea.

16. Țerbu, ca picasi din munti ca sora-sa si maritô dupu ficioru lu ampiratu, si dutéa sfacă seră la pöarta lu ampiratu și isă la pöartă di-și spunéau cum triteáu.

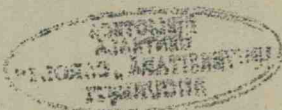
17. Lanțil' ôaminî ca la picăsiră, púsiră ună seră catrán mult la pöartă și cõn vini țerbu să c'ucnescă, al' si lipi cornu di catrán și la cătară di la jungl'ară și darară țină bună di carnea lui.

18. Feța nu vru să minancă și ũ antribară cum ai lucru? Iea spusi tot cum si feși, spusi di tata-su și mumă-sa. Tunțea ampiratu aũ lq toțâ taifa lu feța an lui cunác și tricură mult bun.

19. Cu țista sibep și moșil' vizură air, saldi nu la isă din eriel ficioru țî si feși țerb di fu jungl'at.

Lunzini

N. Marcu.

12. Atunci feciorul împărătesc se întristă mult și trimise oameni ca să taie plopul Bine, dar plopul era gros cât casa. După ce tăiară o di întregă, rămase încă puțin și ei dăseră :

«Să venim mâine ca să trîntim plopul și să luăm fata».

13. Ei fugiră și cerbul veni; cînd văzu plopul aproape să cadă, începu să lingă toată noaptea, în cât îl făcu încă atîta mai gros.

Oamenii împărătești venind diua următoare, se minunară cînd văzură plopul încă atîta mai gros.

14. Tăiară, tăiară, și nu putură să-l taie. Cerbul iară veni și linse și se făcu încă pe atîta mai gros. Oamenii împăratului spuseră atunci cum se face plopul mai gros, de nu se dă jos fata.

15. Atunci și împăratul se minie și trimise pe fata lui să o înduplece.

Fata de pe plop, dacă văzu pe fata împăratului se înduplecă să se coboare și fu dusă acasă la împăratul. Feciorul împăratului o primini cu haine bune și se încunună cu ea.

16. Cerbul, dacă simți din munte că sora sa se mărită cu feciorul împăratului, se ducea în fie-care seară la poarta împăratului și eșa la poartă de-și spuneau cum o duceau.

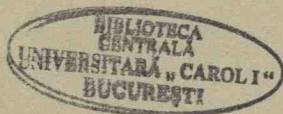
17. Cei-lalți oameni, dacă înțeleseră, puseră într'o seară catran mult la poartă și cînd veni cerbul să sune, i se lipi cornul de catran și-l prinseră de-l înjunghiară și făcură cină bună din carnea lui.

18. Fata nu vroi să mănince și fu întrebată de ce? Ea spuse tot cum se făcu, spuse despre tatăl și mama lor. Atunci împăratul aduse toate rudele fetei la palatul lui și trecură (viață) foarte bine.

19. Cu această ocaziune și moșii văzură noroc, numai nu puteau uita pe fecioru, care se prefăcu în cerb și fu înjunghiat.

1708

108408101

JUNIL'A LÛPULUI

1. Un lup vru si spună ună ăară, că el îi măi juni di toati vitili, ți sa pri lumi.

2. Di țea el cățo să si fălească la toți, că cu lui dinți pōati, nu saldi s-li spară vitili, amă pōati s-li dispărască și s-li minancă.

3. Lisita, ca uzó, că lupu si fălești di junil'a lui. la priștitó an drum și-l zīsi: „vită foră criel! și io știu că eși mult juni, amă júnili „nu si fălești niți ună ăară.“

4. „Să nu ți facă, că di tini măi juni nu ari; io pot să-ți spun „ună ghiață mult măi juni di tini.“

5. Di țea chīnisiră să-ŭ află ghiața măi juni di lupu. Pri drum lisita il' zisi lúpului: «Ghiață măi juni di tini îi ũomu.»

6. Cum amnăŭ, bătură pri un fic'ór. Lupu il' ziți lisitál'ăi: „Tista-ī măi júnili di mini?“ — „Tista nu-ī fat ancă ũom“, il' ziți lisita.

7. Ca amnară măi diparti, flară un moș și lupu zisi ară: „Tista-ī măi júnili di mini?“ — Tista fost-aŭ vrină ăară ũom, amă cmo-ī pri tricūt“.

8. Un ăac măi diparti flară un om tamán in vristă cu tuféc și cu piștól an brōn și cu sabliă. Tuntăa lisita il' ziți lúpului:

9. „Tista-ī țela ți la ubiděám.“ Ară lupu, ca să si spună, că-ī juni, si turi pri ũom, ca s-la dispărască.

10. Amă ũomu di ună ăară la priștitó, cu piștolu și sabliă și la lasó mort an loc. Șa lupu ași la fló mǎistoru.

11. Șa și ũomu nu trubuăști să si fudulisěască, că pațaști și iel ca lupu.

Lunzină.

N. Mareu

VOINICIA LUPULUI

1. Un lup vru să arăte odată, că el este mai voinic de cît toate vitele (animalele) ce sînt pre lume.

2. De aceea el incepu să se mindrească pe la toți, că, cu ai lui dinți poate nu numai să sperie animalele, dar poate să le sfîșie și să le manînce.

3. Vulpea, dacă auzi, că lapul se laudă cu voinicia lui, îl așteptă în drum și-i zise: „animal fără minte! și eu știu că ești voinic mult, dar voinicul nu se laudă nici odată.

4. „Să nu crezi, că mai voinic decît tine nu există; eu pot să-ți arăt o viețuitoare mult mai voinică de cît tine.“

5. De aceea porniră să afle viețuitoarea mai voinică decît lupul. Pe drum vulpea îi zise lupului: viețuitoarea mai voinică decît tine este omul.“

6. Cum umblau, întălniră pe un băeat. Lupul îi zise vulpei: „Acesta-i, cel mai voinic decît mine?“ — Acesta nu-i devenit (făcut) încă om“, îi zise vulpea.

7. Dacă umblară mai departe, aflară pe un moșneag și lupo întrebă eară: „Acesta-i cel mai voinic decît mine?“ — Acesta fost-a odată om, dară acuma a trecut (adică: nu mai este om).

8. Puțin mai departe aflară pe un om tocmai în etate cu pușcă și cu pistoale în briu și cu sabie. Atunci vulpea îi zise lupului:

9. „Acesta-i acela pe care-l căutam.“ Iară lupul, ca să arăte, că este voinic, se năpusti pe om, ca să-l sfîșie.

10. Dară omul dintr-odată îl așteptă cu pistolul și cu sabia și-l lăsă mort la loc. Așa lupul își află meșterul.

11. Așa și omul nu trebuie să se mindriască, căci pătește și el ca lupul.

FICÏORU ȚI NVIȚÏ MULTI ZĂNĂEĂT DI LA DRAC

1. Ra ună ȕară un tată cu un ficÏor, ȕi raŭ mult sirumăși. Tatu, ca vizŭ, că ficÏoru criscŭ, firă să știă vrin zănăeăt, la lo ficÏoru di casă și chÏinisŭ s-'a ducă, în vrină țitati.

2. An drum, că si umarȕară, șizură pri ună rȕapă. La șădări. tatu, di umarȕală, feși: «oh!» și ună și ună, ișȕ di sup rȕapă un om, negru, cu cȕarni și cȕoadă, drac ca toți drațil.

3. «Ți mi veri, fărtate?» — «Nu ti voi io tini, zisi drumătoru!».
— «Ami tu cȕn vicniși oh! io din son mi diștităi, ca să ved, ți «mi vicăeși, ca numea mea îi oh! Io sam maistoru lu maistoril.»

4. — «Tamám, zisi tatu, și io unu tari om ubidés, di țea sam «chÏinisit di casă, să aflu un om, ți să-nŭ la nveătă zănăeăt ficÏoru meu.»

5. — «Acŭ țeri, fărtate, pot să-ța la nvețu ficÏoru zănăeăt, ți «nȕ-ari pri dună, zisi dracu. Lasă-nŭ la la mini și din timp ca astăzi, «ară din țista loc să vinŭ să-țŭ la laŭ ficÏoru. La șădări să ziți oh!, «tuntă io să es, să-țŭ la daŭ ficÏoru.

6. Și elŭ să nțilésiră. Și ca și la lasȕ ficÏoru, iși ruzi casă bucurós. Dracu la dusi ficÏoru an ună gaură di sup pimint, iundi ra și ună feată cu mulți drați din zur di ea.

7. Țeastă feată ra furată di drați. Țista drac nu scuteă niți un om cŭirac di ca la lăeă an gaura lui și di ca la nviță, la mȕncă.

8. Bun mă la feată ilŭ si feși milă di țista ficÏor și cȕn nu ra dracu cola, ilŭ zisi la ficÏor:

9. — «Tot ți sa nveți, să-țŭ tați; cȕn să-țŭ zică dracu: ăntiliséși? «tu să ziți: nu știu! acu țeri să scapi.

10. Șa dracu cațȕ di la nvițȕ ficÏoru pri multi murafeturŭ. Dupu ți-lŭ spunea un murafet, la ntribă ficÏoru: „vizŭși, ăntiliséși ili nu?“

11. FicÏoru tot știă, amă dirȕp spusu lu feată, zițea! „nu știŭ nu pot s-ăntilég“, di țea dracu, cătă di la bătă mult ficÏoru, amă țista trăeă și nu zițea, ca știŭ.

12. Murafeturili lu dracu raŭ pri multi; ți nu-țŭ trȕți prin criel li fătă. FicÏoru criilat, li nvițȕ tȕati, firă ca să zică vrină ȕară: știŭ.

13. Ca tricŭ anu, vini tată-su, șizŭ pri rȕapa țea și zisi oh! Ună și ună eșȕ dracu cu ficÏoru priună și-lŭ zisi lu tată-su:

14. — «Na-țŭ-la ficÏoru! vițȕl vini la mini, boŭ să fugă, țiva nu «nvițȕ, că ari cap firă criel.»

Tatu iși la lo ficÏoru și-și fuzi casă.

15. FicÏoru, ilŭ spusu ca nvițȕ tot ți fătă dracu, amă nu si spunea, că-lŭ ra frică, s-nu la minancă.

16. FicÏoru, că si vizŭ scăpăt di sup povelă draculuŭ, ilŭ zisi la

FECIORUL CARE ÎNVĂȚĂ MULTE MESERII DE LA DRAC

1. Era odată un tată și un fecior, cari erau foarte săraci. Tatăl dacă văzu că feciorul crescuse, fără să scie vre-un meșteșug, îl luă din casă și porni să-l ducă într'un oraș oare-care.
2. În drum, dacă se osteniră, șezură pe o stincă. La ședere tatăl din pricina oboselei, făcu: „of“ și dintr'o dată eși de sub stincă un om negru cu coarne și coadă, drac ca toți dracii.
3. «Ce mă vrei, fârtate?» Nu te vreaș eu pe tine, dișe călătorul!
— «Dară tu cînd strigași of! eu din somn mă deșteptai, ca să văd la ce mă chemași, căci numele meu este of! Eu sunt meșterul meșterilor».
4. — «Tocmai, zise tatăl, și eu un ast-fel de om caut, pentru aceasta am pornit de acasă să aflu un om, care să-mi învețe pe feciorul meu un meșteșug».
5. — «Dacă dorești (ceri), fârtate, pot să ți-l învăț pe fecior meș-
teșug, cum nu este altul pe pămînt, zise dracul. Lasă-l la mine și
«la timp ca astă-zî, iarăși din acest loc să vii să-ți ieși feciorul. La șe-
dere (șezînd să zici of! atunci eu voi ieși să-ți dau feciorul.
6. Și ei se înțeleseră, și după ce-l lăsă pe fecior, se întoarse acasă
bucuros. Dracul conduse pe fecior într'o gaură pe sub pămînt, unde
era și o fată cu mulți draci în jurul ei.
7. Această fată era furată de draci. Acest drac nu făcea pe nici
un om cirac, ci după ce-l lua în gaura lui și după ce-l învăța, îl
minca.
8. Bine dar fetei i se făcu milă de acest fecior, și cînd nu era dracul
acolea, îi zise feciorului.
9. „La tot ce să înveți, să taci; cînd ți-o zice dracul: înțele-
„seși? tu să zici: nu, nu știu! dacă dorești să scapi“.
10. Așa dracul începu de-l învăța pe fecior prea multe marafe-
turi. După ce-i spunea un marafet, îl întreba pe fecior: văzuși, înță-
leșeși sau nu?“
11. Feciorul știa tot, dar după spusa fetei, zicea: „nu știu, nu
pot să înțeleg“, de acea dracul, începea de-l bătea mult pe fecior, dară
acesta răbda și nu zicea, că știu.
12. Marafeturile dracului erau prea multe; ce nu-ți trece prin
minte făcea. Feciorul cu minte le învăța pe toati, fără ca să zică vre
odată: știu.
13. După ce trecu anul, veni tatăl-său, șezu pe stinca cea și
zise of! Dintro odată eși dracul cu feciorul împreună și-i zise tatălui:
14. — „Na-ți feciorul! vițel veni la mine, boș se duce, nimic nu
„învăță, căci are cap fără minte.“
Tatăl își luă feciorul și plecă acasă.
15. Feciorul îi spuse că învăța tot ce făcea dracul, însă nu se
arăta, căci îi era fică să nu-l mănince.
16. Feciorul, văzîndu-se scăpat de sub puterea dracului, îi zise

tată-su: „di ăa n-colo, să ch'aruēsî tu multi pari cu mini. Io pot s-mi „fac, ți să țeri: zăgăr, pul'ū, cal și lanti multi, amă s-nu mi vindî „priună cu cipestru, ca tunțea nu pot s-mi torn vech' napōi.“

17. Ună zuōă, că uzō, că si dūsiră să lovēască niști ăamin' mă-
c-căți, il' zisi la tată-su:

18. — «Io s-mi fac zăgăr, lēagă-mi cu ună ață și ca s-na duțim «prăapi di el', gripēă-mi. Io, ună și ună s-la caț l'ēpuru și tunțea el' «să țeară s-mi cumpără. Tu țeri-la multi pari, saldi ața s-nu-ū dai; «io ară să vin.»

19. Ca si dusi tatu cu fic'oru sch'imbăt an zăgăr lingă(?) lovác', la gripî și an doū-trei rasc'ăcōari, la cătō l'ēpuru. Țiștea il' si nțăpară la tela omu să-l' la cumpără zăgaru.

20. Iel zisi: „la vind, amă țer ună suta di furlin.“

Di mirác mari, el' il' dēădiră și la cumpărara.

21. Dupu ți loviră cu el, cōți-va zili, ună zuōă, peri dintru el' și si dusi ară casă. Și șa cu multi c'udi ți feși fic'oru, lară multi pari.

22. Pină măi la mărđini si feși un cal di juni măi juni și eșō tată-su ca s-la vindă an piziristi. Dracu, ca picăsi, ca fic'oru li sirbēaști țeaști murafeturi, eșō și iel an piziristi di si feși cumpărătōr.

23. Fic'oru, sch'imbăt an cal, la cunoscū dracu, bun mă nu vu faidă, ca dracu dēadi măi multi pari di toți și la cumpărō.

24. Tamám țirū s-la ncălică, iel si feși un l'ēpuri, ară dracu ză-
găr; fic'oru că vizū zort si feși gālūb, dracu zmăg'alcă; fic'oru că si feși gărnuță di mel'ū, ară dracu dup el ună cfac'că; amă fic'oru ună și ună si feși lisiță și aū mincō cfac'ca cu tot pul'.

25. Șa c'iracu eșō măi murafetliă și măi crielă't di cōt măistoru.

Hrista Noe.

tatălui său : „De aci încolo (in viitor) vei câștiga tu multe parale cu „mine. Eu mă pot face ce poțtești: ogar, pasere, cal și cele lalte multe, „dară să nu mă vinzi împreună cu căpestrul, căci atuncea nu mă măi „port întoarce înapoi.“

17. Intr'o zi, auzind că niște oameni se duseră la vinătoare, îi zise tatălui său :

18. — „Eu mă voi face ogar, tu să mă legi cu o sfoară și cind „ne vom duce aproape de ei, dă-mi drumul. Eu dintr-odată voi prinde „iepurele și atuncea ei o să ceară să mă cumpere, tu să ceri multe „parale, numai sfoara să nu o dai; eu eară voi veni.“

19. Dacă merse tatăl cu feciorul preschimbă în ogar lângă vînători, îi dade drumul și în două-trei pași, prinse iepurele. Aceștia stăruiă la omul acela ca să-i cumpere ogarul.

20. El zise: „il vind, dar cer o sută de galbeni.“

De dorința mare, ei îi dedură și-l cumpărară.

21. După ce vinară cu el câte-va zile, într'o zi, peri dintre ei și se duse earăși acasă. Și așa cu multele minuri pe care le făcu feciorul, luară multe parale.

22. La sfârșit se făcu cal din voinic măi voinic și eși tatăl său ca să-l vinză în tirg. Dracul simțind că feciorul servește (îndeplinește) aceste marafeturi eși și el în tirg și se făcu cumpărător.

23. Feciorul schimbat în cal, cunoscă pe drac bine, dară nu avu ce face. căci dracul dădu măi multe parale de cit toți și il cumpără.

24. Tocmăi cind vru să-l încalece, el se prefăcu în iepure, eară dracul în ogar; feciorul văzind-o greă, se făcu în porumb, dracul în uliă; feciorul se prefăcu în grăunte de meiu, dracul după el în cloșcă; dară feciorul dintr-odată se făcu în vulpe și o mincă pe cloșcă cu toți pui ei.

25. Așa ceracul (calfa) făcu meșesugul și măi cu minte (măi perfecționat) de cit meșterul.

LISIȚA, LUPU ȘI PIȘTARU

1. Ună lisiță, cum amná drumu, vizú că viné un piștár. Lisița si feși ca mőartă și si tinsi an méjlucu di drum.

2. Piștaru ca-ú flo, u turi an panagón și-sí trágní calu. Lisița li turi toți peștili an drum și sári și íea di pri cal. Piștaru fărà să si pucată napói, ca si pruchí di casă, propătó:

3. „Nivestu! íeși, că și pești ați duc și cujóc.“

Cón discărcară, dosta ca cujóc nu ve, tucu și peștili. Ara lisița li dună(?) toți peștili și ca li dusi casă, li spinzuró un cōti un an casă.

4. Ună zuă lupu țiréá să vină la lisița an óaspet. Lisița ilí zisi:

„Să vini la mini, amă să nu ti pucăți an sus, ca să-ți cadă spini an oclí.“

5. Lupu ca antró an casă și pucátó cãtelin an sus și-lí zisi la lisița:

„E!! lisițu! ți aí tu?“

Lisița zisi: „aní li cătái di la mőară di sup c'arc.“

Lupu ilí zisi: „Cum să fac, ca să caț și ío pești?“

„Íea! să-ți spun cum.“

6. Lisița la ló lupu, la dusi la mőară sup c'arc an apu, alí ligó un coș di cōadă, și-lí zisi: „Stói ó oină sa antră peștili și napcon ío să vin s-ti leú.“

7. Muraru cum dará casă, ca să mánancă, vizú că mőara nu má-țină. Cón íșó să vead (?), vizú sup c'arc un lup. Ló un lemn și si dusi di la putrizó di ch'utéc. Cón muraru la băté lupu, lisița antró an mőară și l-u mincó toată cașa lu muraru și unsi și pristi față (obraz) ca casă și íșó năfară.

8. Dupu ți si flară cu lisița, zisi lupu: „E! lisițu! u roș ío; mi muri di ch'utéc“. Zisi și lisița: „Ami mini, nu mi ntrebí, lúpuli? că „nu pot niți să amnu; cată și mozucu meu. Tucu ați mi rog să za „ncalie pri tini, că nu pot vechí“.

9. Dupu ți si candisi lupu, ancalicó lisița pri íel și cum amnáú pri drum, lisița ló să zică: „los, sănátós pőartă; los, sănátós pőartă“, lupu ilí zisi:

„Cō-te șa ziti, lisițu?“

„Aní discōnt la cap, ca mult mi dőari,“ zisi lisița.

10. Ca si pruch'ară di ună gaură, lisița sári di pri lup, și-lí zisi:

„Aidi cu sănătate, budálaiuleá!“ și antró an gaură.

Lupu ca vizú că fu minc'unát, antró și íel an gaură, ca să u minancă lisița și ca si pruchí di íea, nu puté sê-ú jungă, că gaura ra strimță și ló să-ú tragă. Bun, amă cola ve și coriní și cón u cătá di pic'ór ilí ziteá: „coriní trazi, coriní trazi!“ ară cón cătá di corin, ziteá „Cic'uruși, pic'uruși“ și șa lupu fuzi di cola minc'unát.

VULPEA, LUPUL ȘI PESCARUL

1. O vulpe, cum umbla pe drum, văzu că venea un pescar. Vulpea se prefăcu ca moartă și se întinse în mijlocul drumului.

2. Pescarul aflind-o, o aruncă pe samar și-și trase calul (iși căută de drum). Vulpea aruncă toți peștii în drum și sări și ea de pe cal. Pescarul fără să se uite înapoi, cînd se apropie de casă, țipă:

„Nevastă! ești, că și pești îți aduc și cojoc.“

3. Cînd descărcară, nu numai că cojoc nu avea, de cit nici pești. Eară vulpea îi adună toți peștii și după ce-i aduse a casă îi spinzură un cite un în casă.

4. Intr-o zi lupul cerea (dorîa) să vie la vulpe în ospetie. Vulpea îi zise:

«Să vii la mine, dară să nu te uiți în sus, căci o să-ți cază spinii în ochi.»

5. Lupul intrînd în casă și cătînd în sus nițel, îi zise vulpei: «E! vulpe! ce ai tu?»

Vulpea răspunse: îi prinsei la moară pe supt roată.

Lupul îi zise: „Cum să fac, ca să prind și eu pești?“

— „Eacă să-ți arăt cum.“

6. Vulpea luă pe lup, îl duse la moară supt roate în apă, îi legă un coș de coadă și-i zise: „stai aci pînă să între peștii și apoi eu voiți veni, ca să te ieau.“

7. Morarul, care gătea cașă, ca să mănince, văzu că moara nu macină. Cînd eși să vază, văzu supt roate un lup. Luă un lemn și se duse de il putrezi de bătaie. Cînd morarul bătea pe lup, vulpea intră în moară și-i mîncă toată cașa morarului, se unse pe obraz cu cașă și eși afară.

8. După ce se aflară cu vulpea, zise lupul:

„Ei, vulpe! le rosei eu (adică: am pătit-o); mă omori de bătae.“

Zise și vulpea: „Dară pe mine nu mă întrebî, lupule? căci nu „pot nici să umblu“; cată și *mozucu*(?) meu. De cit mă rog ție, ca să „incalec pe tine, căci nu măi pot.“

9. După ce se induplecă lupul, incalecă vulpea pe el și cum umblău pe drum, vulpea inceptu să zică: bolnavul poartă pe cel sinătos, „bolnavul poartă pe cel sinătos.“ Lupul îi zise:

„De ce așa zici, vulpe?“

„Imi descint la cap, căci tare mă doare“ zise vulpea.

10. După ce se apropiară de o gaură, vulpea sări de pe lup și-i zise:

„Mergi cu sinătate nătărăule!“ și intră în gaură.

Dacă văzu lupul că fu înșelat, intră și el în gaură, ca să mănince pe vulpe și apropiindu-se de ea, nu putea să o măi ajungă, căci gaura ere strîmtă și apucă să o tragă. Bine dar acolo erau și corni și cînd o apuca de picior îi zicea: „Corni tragi, corni tragi!“ și cînd apuca de corni, zicea: „*ciciuruși picuruși*“.

Și așa lupul fugi de acolo înșelat.

LA UNU URĂCŪ CUM ALⁱ FURARĂ BOILⁱ

Un urăc^u sa dus-aŭ la agru, să ară. Doi furi fêsiră laf, ca să fură boilⁱ. Disupra di urăc^u, iundi ară, ve un dēal nalt. Unu fur si pusi pri dēal și lō să țopă cōt putē. Catō an sus cōtru țer și zitē: „Bre! ți mari c^uudă!“ Ura^cu ca uzō, ca țopă, la losō boilⁱ, cum ară și lăgōndurle, si puni pri tumbă, fōră ca să pucată la boi. Țela lant fur, cari ra cola propi di urăc^u scuns, si dusi, la disjugō un boi și fuzi cu iel an jos pri vali.

Ca si pusi urăc^u pri langă țela ūom, ți tucu țopă, alⁱ zisi: „Ți țop mori, cōta cătirōŭ?“ Furu alⁱ zisi: „Cum sa nu țop! Ioŭ pōinan ază, nu vēm vizūt ūom cu un boi să ară“. Ura^cu ca ntribō: „Cō-ți, cari ară cu un boi?“ Furu alⁱ zisi: „cum cari ară? ăa, tu ară“. Cōn si pucătō urăc^u, vizū că un boi nu ra cola. Ună și ună si disfēsi di pri dēal și lăgă an josu s-la ubidēscă bou. Ară țela lant fur si disfēsi și iel di pri dēal, la disjugō și lantu boi și lō an sus pri vali.

Și șa la fachⁱiru urăc^u alⁱ la furară și midoilⁱ boi.

UNUI AGRICULTOR, CUM I SE FURARĂ BOII

Un agricultor se dus-a la agru, să are. Doi furî făcură vorbă, că să-î fură boii. De asupra agricultorului, unde ara, era un deal înalt. Un fur se sui pe deal și începu să țipe cit putea. Căta in spre cer și zicea: „Bre! ce mară minune!“ Azgricultorul, cînd auzi, că țipă, lasă (părăsi) boii, cum ara și alergînd, se sui pe deal, fără ca să se uite la boi. Cel-lalt fur, care era acolo aproape de agricultor ascuns, se duse, îi disjugă un bou și fugi cu el în jos pe riū (de alungul riului în jos).

Dacă se sui agricultorul pe lingă acel om, care țipa mereu, îi zise: „Ce țipi măi, așa de tare?“ Furul îi zice: „Cum să nu țip! Eū pînă azi, nu văzusem om cu un bou să are“. Agricultorul îl intribă: „De ce? cine ară cu un bou?“ Furul îi zice: „Cum cine ară? eacă, tu arî“. Cînd se uită agricultorul, văzu că un bou nu era acolo. Din-trodată se coborî de pe deal și alergă în jos să caute bou. Dară cel-lalt fur se coborî și el dupe deal, îi dezjugă și cel-lalt bou și apucă in sus pre riū.

Și așa sārmanului agricultor îi furară amîndoi boii.

CÎNTECUL LIMBEI GRECEȘTI

I

Limba greacă,
la noi na ngracă,
ca șa-și pierde
Romînu verde.
vremăa lui;
di noi iewa nu-î!

II

La grîtesca,
pină să crească,
anî doisprăți
și mai mult treți,
Cota anî fați
și țiva nu nveță.

III

Cari nveță
an tinireță
ca cum zburăști,
nu si minciăști,
cota anî;
și n-doi anî
lă-î dosta di iewl.

IV

Di lui limbă
țel gros an timbă
con si gnăsești;
iewl umizești
la fiçor
lud și lieșor
axeni boi țî paști.

Birislaă.

I

Limba greacă (grecească)
pe noi ne impovărește,
căci așa își pierde
Românul verde
vremea lui;
De noi ea nu-î!

II

La greceasca (limbă)
pină să crească
anî doisprezece
și mai mult trece,
Ațiția anî (se) face
și nimic nu (se) învață.

III

Cine învață,
în tinerețe
precum vorbește,
nu se muncește, (nu se ciznoște mult).
atiția anî;
ci ciți-va anî
îi este destul (îi ajunge).

IV

De a lui limbă
ăl gros (cu capul) în groapă,
cînd se scîrbește;
el samănă
cu un fecior
nebun și ușuratec,
care boi străini paște.

Hrista Noc.

CÎNTECUL ÎMPĂRATULUI SULTAN-HAMID

Veniți toți emo anpriună
glasu nostru să sună,
cântiți pri noastră limbă
niți grai să nu schimbă.

La Domnu s-na rugom soți,

cu curât buric noi toți,
să tirém di la pri naltu,
să iă ghiu anpiratu,

să iă ghîu Sultan-Amid,
nostru tată țel miluit;
totă lumăa ți aș proslăvit
dintru bunitatea lui,
ca videla sôrilui,
cum anerești și-ă gunești
groșă umbră lu nôpti.
O! șa nerești număa lui
cu disturlucu ți-l ari dat
umbra di niștiri si țapești.

Să spunim noi că im *Romîni*,
mic cu mari, tiniri, bitôrni,
xeană limbă nu putém noi
niți-n ună, niți n-doi,
să nțilezim țe diti;
noi na leagă ca cu funăa,
zoli pierdim dupo ăa,
și ne muncôm avaeă;
anpiratu dedî la toți rusât
mo pri lu anpiratu ghîiată
Romînik pri limbă să-și anveță.

Veniți toți acum împreună
glasul nostru să răsune,
cîntece pe a noastră limbă,
nici cuvînt (graiu) să nu schimbe

La Dumneđu să ne rugăm so-
[tilor, tovarășilor,

cu curată inimă noi toți,
să cerem de la prea înălțatul,
ca să fie viu (adică: să trăiască)

[împăratul,
să trăiască Sultan-Hamid,
al nostru tată misericord os ;
toată lumăa ce a proslăvit,
prin bunătatea lui,
ca lumina soarelui,
cum crește și gonește (alungă)
groasa umbră a nôptii.
O! așa crește numele lui;
cu libertatea ce a dat
umbra de nestire se risipește.

Să spunem noi că sintem Romîni
mic cu mare, tineri bătrini,
străina limbă nu o putem noi,
nici într'un, nici în doi,
să înțilegem ce zice;
pe noi nă leagă ca în funie,
zile pierdem după ea,
și ne muncim în zadar;
Împăratul a dat la toți voie
acum pe viața împăratului
Romînul să se instruiască pe limba
[lui.

Rizu Peana,

Institutor romin în Birsilaș, Meglenia.

Observare. Cuvîntul Romin este introdus de curînd, de oare-ce ei se numesc :
Vlah.

G L O S A R

Iată principalele prescurtări :

Arom.(inește);

Etym.(ologie);

Gr.(eacă);

It.(latină);

tk.(turcă);

sl(avă);

s.(substantiv);

v.(erb);

pl.(ural);

alb(anezește).

La stabilirea etimologiilor, m'am servit mai ales de Dicționarul *Romîno-German* al D-lui L. Șăineanu.

Semnul ~ arată recapitularea cuvintului titular.

A

a! interj. *a!*; **A!** bre focu s-të-ardă. = *a!*, *de te ar arde* focul.

Da ni v^or ti ardiri! = *De mi te ar arde!* **a!** *io v^or mi d^uțiri.* = *e^u m'aș duce.* (Etym. It.)

a. La începutul cuvintelor se aude un fel de diftong: *ăa*, *aă*; *ăancăre*, *aăncresc*. Noi însă le am transcris pe toate prin *a*.

abă, s. flanelă. (Etym. tk.)

abér s. știre. (Etym. tk.)

ac, pl, *ați* și *acur*, s. ac. (Etym. It.)

ac! interj. poc!

ăcăés, v. perf. ~ *î*, inf. *ăcăire*.
a se munci, a lovi

ăcés, v. IV, lovesc : la *ăcni*, il lovi, il poeni. (Etym. ac1)

acrip s. scorpion. Arom: *șcrac*.

acsén, s., pl. *acsén*, străin. *lucru acsén*, lucru străin; *limbă, acseănă*, limbă străină. (Etym. gr.)

ăcu, conj. dacă : *Acu c^ont^î, bini, acu nu c^ont^î, ară bini.* Dacă c^ont^î bine, dacă nu, earăș^î bine. (Etym. sl.)

aflu v. I. perf. *flai*, inf. *flari*, aflu gălesc. (Etym. It.)

aflum v. I. la Birisla^u, are forma aceasta la Ind. pres., care se explică prin influența limbei slave.

agru, s., pl. *agri*, ogor, agru, țărină. (Ety. It.)

ail', s. pl. idem = aiū, usturoiū. (Ety. It.)

aiór, s. grajd în casă. (Ety. It.)

ál, s. hal, stare. *Ți ál ti flo!*
Ce hal te află, ce nenorocire te găsi. (Ety. tk.)

alát, s. pl. *alaturî*, unealtă (Ety. tk.)

aláés v. IV, pipăiū.

alb, pl. *al'bi*, adj. alb; ~ a, fig. rachiū (Ety. It.)

albăța, s. partea albă a ochiului (Ety. It.)

albés, v. IV, inalbesc, *io mi nalbés fața*, eū imi înalbesc fața. *Albiși ponda*. (Ety. It.)

albét, pl. *albeturi*, s. albeață. (Ety. It.)

alunăs, v. IV, pipăiū. (sl.)

ámác, pl. *ámáti*, prost, timpit, arom. *ahmac*. (Ety. tk.)

ama, conj. dar, *ama un-ěac ti zac'uděa*, dar gîndește-te nițel.

ambalig, v. I. balig, a se băliga. (Ety. balegă.)

ambitărnés v. IV. îmbătrînesc; — *Ți dari, dedu-li?* — *Ți să dar?* *ambităr*nés. Ce faci, unchiule? — ce să fac? îmbătrînesc. (Ety. bitorn)

ami, conj. dacă.

amnănda și *amnon*dă ger., adv. = pe jos, umblind. *Amnănda, amnănda junsim casă*. Mergînd, mergînd pe jos, ajunserăm acasă. (Ety. It.)

amflămundqós, pers. II: *amflă-mundqó*și, pers. III *amflămundqá*sti. v. perf. ~ *dqí*, inf. ~ *dqri*, part. *dqót*, înflăminzesc, mî-este foame. (Ety. m. flămînd)

amnu și *amnum*, *amni* și *amniși*, *amnă*, *amno*m *amná*ti, *amnă*,

perf. *amnă*i, inf. *amnari*. V. I. îmblu. (Ety. It.)

ampedic, v. I, împedic. (Ety. It.)

ampirát vezi *anpirát*.

amplités, v. IV, împleteesc.

ampl'u, v. p. II, *ampl'i*, pers. III. *ampl'ă*, umplu.

an, prep. în. (Ety. It.)

anbód, v. prind cu *voándi*ța. (undiță).

ánbar, s. hambar. (Ety. tk.)

anburós (mi), *ti anburós*, *si anburá*ști, *n-anburóm*, *v-ambu-ró*ți. *si anburós*, v. mă lupt; perf. *mi anburó*i, *ti anburó*și și *anburó*, inf. *anburari*.

anea, adv. încă. (Ety. It.)

ancăre, v. I, încare, împovărez, îngreunez. (Ety. It.)

ancalar, adv. călare (Ety. It.)

ancl'is, adv. și adj. închis de culoare închisă. (Ety. It.)

ancerése, v. III, creșc. (Ety. It.)

ancurún (mi), *ti neurún*i, v. mă încununez, mă căsătoresc. perf. *ancuruná*i, inf. *ancurunari*. (Ety. It.)

ancurunatic, (vezi *curunati*ti).

anfás, perf. *anfá*șoi, inf. *anfá*șari, v. I, înfaș, înfașur în fașe. (Ety. It. fascia)

anfricát, adj. imfricoșat. (Ety. frică)

anfrigură (mi), perf. *anfriguro*, a fi apucat de friguri, arom. *mi h'uvrěa*ști, *mi h'uvri*. (Ety. It.)

anga, prepoz. lingă. *angă casă*, lingă casă. (Ety. an + gū = (lingă))

angh'iéd, v. I, înviez. perf. *angh'i*i, *angh'iiri*; *iri gh'i*ū, fie viu! (Ety. It.)

angróp, v. IV. îngrop, înmormîntez. (Ety. an + groapă)

angunisés v. IV, grăbesc. (Ety. gr.)

angunisít, adv. și adj. ıute, în grabă, grăbit. (Ety. gr.)

angunisındurlăa, gerundiul de la v. **angunisés**. El vine ; el vine ıute, grăbind, pe grăbite.

anjós, adv. în jos. Se zice și *jos*. (Ety. an + jos)

anjúr v. I. ınjur. *Cați minjari*. De ce mă ınjuri. (Ety. an + jur.)

anmólű, v. I. moiű, perf. *anmulű*, inf. *anmulűari*. (Ety. an + moliri)

anpart, v. IV. ımpart, daű la fie-care o parte, o bucată. (Ety. an + parte)

anpirát, s. ınpărat. (Ety. an + pir.)

anpirătița, s. ım părăteasă. (Ety. an + pirătița)

anpirătűla, s. ım părătie (Ety. an + pirătie)

anpiratés, adj. ım părătesc. (Ety. an + pirătesc)

anplités, v. IV. ımpletesc (vezi Ety. anplités)

anpút v. IV. perf. *anputű*, inf. *anputűri*; să ti *anputűsi nisărát*, să puți nesărat (Ety. an + putere)

anruşón (mi), v. I. mă ruşinez, mĩ-e ruşine, perf. mi *anruşónai*. (Ety. an + ruş.)

ansănătosez, v. I. mă ınsănătosec, *an tricű*, *mi feşű bun*, ımĩ trecu, mă făcuĩ bine, mă ınsănătoseű (Ety. an + sánătos)

ansús, adv. ın sus, (v. *sus*) (Ety. an + sus)

anşúr, v. I. ınşir, *anşúrái mirdělili*, ınşirai mırgelele (Ety. an + şúr = şir)

anţáp (mi), *ti anţáp*, *si anţápă*, v. I., ıntep. (Ety. an + ţeapă)

anţért (Weig. 9.) incerto.

anţilég, v. III, pricep. (Ety. an + ţilég)

anvés, v. IV. perf. *anviscű*, part. *anviscűt*, ımbrac; űom *anviscűt*, om ımbrăcat; grűn *an-*

viscűt, grű (spic) cu grăunte. (Ety. an + viscűt)

anveşmút, s. ımbrăcăminte, ımvesmınt. (Ety. an + veşmınt)

anveştiműnt, s. ımbrăcăminte, ımvesmınt. (Ety. an + veşmınt)

anviéd v. I, ımfăşur; ımvirtesc mă ımvirtesc.

anvinatűs, *anvinătűi*, *anvinătűri*, v. deviű vinăt, colorez ım vınăt. (Ety. an + venetus)

anviséd, v. I. perf. *anvisái*, inf. *anvisari*, vizez. (Ety. an + viséd)

apir, v. IV. (la Ninta) a se face *zi*. (Ety. an + perior)

ăpt, prizonier, rob, *furiű* aű un *ăpt*, furiű au un prizonier; (Ety. an + pt)

apu, s. pl. *api*, apă (Ety. an + pu)

ar, v. ar. perf. *rái*, inf. *rari*. (Ety. an + rari)

aramia, s. fur, haiduc. (Ety. an + ramia)

ară, adv., conj. eară, earăşĩ.

arb, pl. *űrbur*, hĩrb, arom.: ıtucal.

arbét, pl. *arbeti*, s. spate.

ărburi, pl. *arburĩ*, s. arbore, pom. (Ety. an + ruri)

arburimi, s. arboret (Ety. an + ruri)

arc, s. arcul cu care se lucrează bumbacul; arc, cu care se dă la ıtintă și care se face din scĩndurĩ; de obiceiű se joacă copiii. (Ety. an + ruri)

ard, v. III, imp. *ardėam*, perf. *arş*, inf. *árdiri*, ger. *arşonda*, ard; *s-tė-ardă focu*, arză te-ar focul! *ai arsi casa!* i se arse casa. (Ety. an + ruri)

árdic, v. I, rădic; ger. *ardicűnda* și *ardicűndurlăa*. (Ety. an + ruri)

ărgűs, (tk), v. IV, cheltuesc. (Ety. an + ruri)

ăripă, pl. *ierip*, s. aripă. (Ety. an + ruri)

Arnăut, s. Albanez. (Ety. tk.)
arnăuțești adv. albanezește.
arv'e, s. arie. (Ety. lt.)
arzint (Lugunța), s. argint.
 (Ety. lt.)

asch'er, s. oaste, soldat. (Ety. tk.)
ășli, adv. adevărat. *ariășli*,
 este adevărat (Ety. tk.)

aspru, adj. aspru. (Ety. tk.)
astăzi, adv. azi, astăzi. (Ety. astă + zi).
at, pl. *ați*, s. armăsar. (Ety. tk.)

ață, s. sfoara care se servește
 la cicric: *ață de rudân*, arom.
côardă. (Ety. lt.)

aură, s. răcoare, arom. *avră*.
 (Ety. l. aura).

aurés, (mi), v., mă răcoresc;
 arom. *mi avréq*; perf. *aurôî*, inf.
aurôri. (Ety. aură).

azi, adv. astăzi, azi. (Ety. lt.)

ăzôr, gata. (Ety. tk. hazir.)

B

ba! interj. și adv. ba! (Ety. sl.)

babă, s. bătrina. (Ety. sl.)

bablic, s. cocostire, pasere mare.
 (Ety. sl.)

baf'e, s. grădină semănată cu
 dudă. (Ety. tk.)

bag'e, s. coș. (Ety. tk.)

bag'iu și *baciū*, arom. *cășar*,
bagiū. (Ety. baciū)

băligă, *bolizi*, s. baligă

bali, s. bale.

baliviri v. a curge balele. (sl.)

baltă s., pl. *bolți*, baltă. (Ety. sl.)

bal'e, adj. *capră ~*, capră de
 culoare neagră, care însă la cap
 este albă. Identic se zice și Aro-
 minește.

bal'ū adj. breaz; vita cu pată
 albă la frunte și cu restul cor-
 pului negru de obiceiul său de altă
 culoare. *Cal bal'ū*, cal breaz. A-
 rom. identic.

ban, pl. *banî*, ban vechiū, eșit
 din uz și care este de bronz.
 (Ety. sl.)

barbă, pl. *boṛbî*, barbă. (Ety. lt.)

barbăt, s. bărbat. (Ety. lt.)

barbatime, s. colectivul bărba-
 ților. (Ety. bărbat)

barosca, s. mocirlă. (Ety. bară)

bat, v. *bătut*, inf. *bătiri*, bat,
 lovesc; *batim gronișoru*, batem
 porumbul; *Bătură pri fic'ôr*. In-
 tilniră pe un fecior. (Ety. lt.)

batiz, *batizi*, *bătiză*, v. botez,
 perf. *bătizăi*, inf. *bătizari*. (Ety.
 lt. baptizare)

băbl'ôc, s. joc copilăresc; nume
 fig. pentru a desemna pe un bă-
 trîn în jocul cu acelaș nume.
 (Ety. babă)

băcamî, s. bacam, lemnul cu
 care se vopsesc oule la Paști.

băc'olă, s. stână. (Ety. baciū)

băg'inác, pl. *băg'inăți*, cumnat,
 (anume se numesc așa două per-
 soane care țin două surori).

bălc'úg, pl. *bălc'uzi*, s. belciug
 (de la bricege). (Ety. sl. ?)

băltie, s. secure, topor.

bărdác, s. ulciôr, vas de pă-
 mînt cu care se cară apă.

bebi, pl. *bebi*, frate mai mare.

beță, pl. *beți*, jartieră națională. arom. *cîlțăvetă*. (Ety. vetă.)

beñ, v. *biüt* (băut), *beri* (bere). v. beaű. (Ety. lt.)

bibă, s. bucată de carne; *l'a-ți ună bibă*, iew-ți o bucată de carne.

bic, s. taur. (Ety. sl.)

bilég, pl. *bilezi*, s. semn, țintă, *ies an bileg*, trag la ținta. (Ety. sl.)

bilijós, v. vaccinez; a pune ca semn, ca țintă; semnez. *Ună fetă bilijó un cupilás*, o fată își alese ca țintă pe un tinăr (se îndrăgosti de un flăcău).

bérbir, s. bărbier. (Ety. it.)

birbeți, pl. *birbèți*, s. berbece. (Ety. lt.)

birbilű, s. privighitoare. (neologizm). (Ety. alb)

biserică, s. biserică. (Ety. lt.)

bișocă, pl. *bișoți*, s. bășică, arom. *bișică*. (Ety. lt.)

bitărnác, s. flăcău mare. (Ety. bitárn + sufixul ac.)

bitórn, s. bătrîn. (Ety. lt.)

bitórnă, s. bătrînă. (Ety. lt.)

blastim, v. I, blastem. (Ety. lt.) blasphemare.)

blăstém, pl. *blăstemi*, s. blestem. (Ety. lt.)

bl'uzéi, s. mac; un fel de floare ca macul.

bőare, s. vînt furtunos; viscol.

bođ, s. îmbold; măsură cit lungimea bățului cu care se îmboldesc boii.

boil', s. constalațiunea „*ursa mare*”. (Ety. boű.)

borgű, s. datorie. (Ety. tk.)

boş, pl. *boşă*, s. boş. coiű.

boű, pl. *boi*, boű. (Ety. lt.)

bracazúm, (gr.) cingătoarea de

la izmene, arom. *părcázón* și *prăcázón*. (Ety. gr.)

braț, pl. *brață*, braț. (Ety. lt.)

brest, pl. *brest*, s. ulm.

breg, s. suis, loc înalt. *mi pun pi breg*, mă suiű pe suis; *la scos bregu*, îl suiű suiűsul; *io știű multi bregurű*, eű cunosc multe suiűsurű;

~ se mai numește dulapul de lingă cămin, în care se păstrează tot ce servește la menaj.

brieű, s. brieiű. (Ety. sl.)

brieós (mi), v. mă bărbieresc. (Ety. brieiű.)

brincéiű, pl. *brincéi*, clopoțel, care se anină la gîtul caprelor și al oilor. Arom. *ch'ipru*.

bron, pl. *broni*; s. briű. (Ety. sl.)

bronđă, s. brînză;—*tumnatică*, s. *mőali*, un fel de brînză;—*bă-tută*. Tot fel de brînză.

brusác, s. loc sădit cu pini; pinet.

bubric, s. rărunchiű, rinichiű. Arom. *buburéc*. (Ety. lt.)

bubulică, s. un fel de cărabuș. (Ety. sl.)

bucăiri, (serbește) *porcii se bucăés*, porcii se mirlesc. (Ety. sl.)

bucădarnic, mămăligă.

bucă, s. pl. *bucí*, un fel de vas de lemn, servind la păstrat apă și vin. Arom. *bucă*. (Ety. lt.)

buc'ită, dimin. din *bucă*. (Et. lt.)

bucur (mi) v mă bucur. (Ety. alb)

bucurilű, s. bucurie.

c'istită-vă bucurilű!

cinstită bucurie! (Ety. buour)

bucurós, adj. bucuos. (Ety. bucur)

buc'ală, s. instrumentul care ține hangul la *gaidă*.

budamie, s. un fel de acoperitură, care se întrebuințează mai mult vara.

budumencă, s. nume de floare.

bună, s. culoare, (Ety. tk.)

bucă, s. floare de culoare roșie; tufă de păr, moț; (Ety. buf.)

bugăr, pl. *bugări*, s. bulgar. (Ety. Volga).

bumbăr, s. trîntor (la albine); cărăbuș negru, care produce sunetul buum! (Ety. onomatop buu!)

bun, adj. pl. *bunî*, bun. (Ety. lt.)

bunăr, s. puț. (Eyt. tk.)

bunitate, s. bunătate. (Ety. bun.)

bureți, pl. *bureți*, minățirei. (Ety. lt.)

bureții oilor, un fel de minățire. — *cînșilor*, ciuperci, cari nu se mănîncă.

buric, s. inimă, buric. *Mi dăori* buricu, mă doare inima. (Ety. lt.)

burós (mî), v. I, mă lupt. (vezi: *anburos*).

buruvalcă, s. lingură mare; arom. se numește *cubană*.

buruvés, v. IV, amestec.

burvés, (vezi: *buruvés*).

busulúe, s. busuțoc. (Ety. sl.)

buș, s. pumn. arom. idem. (Ety. lt.)

butăr, s. butar. (Ety. bute).

buté, pl. *buți*, s. bute, butoiu (Ety. lt.)

buteună, s. butoiu pină la 50 ocale, care conține. (Ety. dim. din *bute*).

buțilușcă, s. butoias, care conține între 5—10 ocale. (Ety. dimin. din *bute*).

butím, s. puțină; arom. *talar*. (Ety. bute),

butirisés, v. împung, urnesc din loc împingînd pe cineva.

buturachi, s. numele bubei rele. arom. *grinuțlu ațel bunlu*. (Ety. din *büturu*).

büturu, s. bubă rea. *Buturu s-la scoți!* scoate-ai buba cea rea!

buțmán, s. ciorchină de struguri. (Cfr. *butac*).

buűés (mî), *ti buűési*, *si buűești*, *na buűim*, *va buűiți*, *si buűés*, v. mă lupt (cu pușca, cu parul etc.) perf. *buűi*, inf. *buűiri*. ger. *buűinda*.

buză, s. buză.

C.

ca, adv., conj. ca *zer*=parcă ~ *șai dí*, parcă așa e. (Ety. lt.)

cași, conj. ca și. (Ety. lt.)

cae v. I, cac. (Ety. lt.)

cacon, parcă, cași cînd. (Ety. ca + cînd).

cad v. II, *cădém* (cădem), *căzúu* *căderi* (cădere) cad; *căzonda*, căzînd. (Ety. lt.)

cadonă, s. cadină, turcoaică. (Ety. tk.)

caer, s. caer, lină scărmanată și spălată.

caistur, s. pentru a desemna bărbatul (vezi: *băblióc*).

caisturita, fig. se întrebuințează pentru a desemna femeia (nevastă) în jocul „*băblióc*” (vezi acest cuvînt).

cal, pl. *cali*, s. (se aude l și l’); cal. (Ety. lt.)

calc, *calți*, *calcă*, *călcóm*, *căl-*

calți, *calcă*, V. I; *călcon**da*, călcind, și *călcondurle**ă*, inf. *călcari*; calc. (Ety. tk.).

candis*s*, v. IV, înduplec, conving. (Ety. tk.).

cap, pl. *căpiti*, s. cap. (Ety. lt.).

cap*t**ă*, s. sită fără găuri. (Ety. gr?).

cari, pron., care. (Ety. lt.).

car*ni*, s. carne. (Ety. lt.).

car*n**ă**t*, s. cărnăț. (Ety. carne).

car*pin*, pl. *carpin**î*, s. carpen.

(Ety. lt. carpinus).

car*ti*, s. coală; carte; scrisoare, carte de joc. *Con**t* *car**t**e**ă*, citește scrisoarea. (Ety. lt.).

~ *di vin*, fig. se zice numai pentru *bucla* cu vin.

ca*s**ă*, pl. *ca**si* și *co**ș**ur*, s. casă.

(Ety. lt.).

ca*s**ă* s. făină cu apă amestecată și apoi încălzită la foc, dă un fel de ciulama, care se numește. ~ Arom. se zice: *cul**ă**ș*. (Ety. caș=brinză).

ca*t*, v. I. caut, privesc, mă uit, *mi cat cu glindala*, mă uit în oglindă; *mi ved cu glindala*, mă oglindesc. (Ety. lt.).

ca*t*, v. I. prind, arom. *ac**ă**t*; apuc, aprind (cu cremenele și cu amnarul ească); a prinde culoare. (Ety. lt.).

ca*v**ă**!* interj. cava! (Ety. lt.).

că*b**r**ă**n*, s. o măsură întrebuințată pentru cereale; Arom. *gă**b**l**ă**n*, tăgăr.

că*c**ă**t*, — *ă**t**î*, s. căcat. (Ety. lt.).

că*c**u**l**ă* s. fes, căciulă; arom. tot: *că**c**u**l**ă* și *că**c**u**l**ă*. (Ety. lt.).

că*d**e**r**ă*, (*mușch**î**lor* l, căderea mușchilor, (o boală la om): *an**î*

*căzură mușch**î**l**î*. Se vindecă prin culcarea omului, care apoi e tras pînă îi plesnește carnea și așa se face bine. *Ardic**ă**r**e**ă* *mușch**î**lor*. se face de către o babă. (Ety. lt.).

că*l**ă**r*, (an), adv. călare. (Ety. cal).

că*l**ă**m**ă**r*, și *că**l**ă**m**ă**r**ă*, s. călimări. (Ety. tk.-gr.).

că*l**co**n**u*, pl. *că**l**co**n**ă*, călciu; colțuc. (Ety. lt.).

că*l**d**ă**r**i*, pl. *că**l**d**o**r*, s. căldare. (Ety. lt.).

că*l**d**ă**r**uș**c**ă*, pl. *că**l**d**ă**r**uș**c**î*, căldărașe. (Ety. din căldare).

că*l**eș*, adj. oacheș, cu sprincele și ochii negri; (la berbeci, oi). (Ety. of. galeș).

că*l**i**n**e*, pl. *că**l**i**n**î*, s. rodii.

că*l**i**n**c**ă*, s. rodie. (Ety. din căline).

că*l**o**ă**r**i*, l. căldură mare Arom. *că**l**o**ă**r**e* (Avela); Macedonia: *că**r**o**ă**r**e*. (Ety. lt.).

că*l**u**g**ă**r* și *că**l**u**g**u**r*, s. călugăr. (Ety. gr.).

că*m**e**ș**i*, pl. *că**m**e**ș**î*, cămașă; și cea în care stă îmbrăcat pruncul, cînd se naște. (Ety. lt.).

că*m**i**ș**o**c**ă*, s. cămășuță. (Ety. dim. din cămeșî).

că*m**ș**i**a*, l. biciu. (Ety. tk. kamecik).

că*n**d**i**l**î*, pl. *că**n**d**i**l**ă*, candelă. (Ety. lt.).

că*n**d**i**l**ă**r*, s., arom. *că**n**d**i**l**ă**r*, care aprinde candelă la biserică. (Ety. *că**n**d**i**l**î*).

că*n**d**i**l**u*, s. condeiul (vezi: *cun**d**i**l**u*) (Ety. gr.).

că*n**t**ă**r*, pl. *că**n**t**ă**r**ă*, s. cantar. (Ety. tk.).

că*p**i**n**ă*, s., gr. vatos, un fel de trestie care constituie zidul viilor. (Ety. lt.).

căpisteri, pl. *căpistér*, s. capistere.

căpitănesc, adj. voinicesc; *cal căpitănesc*. (Ety. *căpitán*.)

căpitóni, s. perină. (Ety. lt.)

căprár, s. căprar. (Ety. *caprā*.)

cărgi, s. o părere, care produce sunetul acesta.

cărlig, pl. *cărlizi*, s. cărlig, (cărlig de împletit și ori-ce alt-fel de cărlig. (Ety. lt.)

cărmilă, s. loc unde se sară oile, Arom. *sărin*^{ri}. (Ety. sl.)

cărmés, v. IV., sar, daŭ sare *s-li cărmim oili*, să dăm la oi sare. (Ety. sl.)

cărpălóghⁱ, s. lupată cu dinți de lemn.

cărpés, IV, cirpesc; *cărpîi*, (cărpîi), *cărpit*, *cărpire*. (Ety. cirpă.)

căsăbă, s. oraș. (Ety. tk.)

căstóni, s. castan. (Ety. lt.)

căstóni^ă s. castană. (Ety. lt.)

cătcărăd, v. I. Arom. *căcărăd*; cotecodesc; *cătcărăză*, cotecodeste (găina). (Ety. onom.)

cătelin, adv. încetinel, încet, domol. (Ety. l. câte | lin.)

căteróu, adv. repede, iute, de grabă. (Ety. câte + róu.)

cătlin (vezi = *cătelin*).

cătrán s. cătrane, păcură. (Ety. tk.)

cătún, s. catun, sat mic. (Ety. lt.)

cătunéan, s. sătean cătunean. (Ety. cătún.)

cătiă s. cătie arom; o lopată cu care se scoate focul din cămin. (Ety. lt.)

cățól s. cățel. (Ety. lt.)

cățón, pl. *cățón*^{ri} farfurie (Ety. lt.)

clipală, pl. *clipá*^{ri}, pleopă. (Ety. clipă.)

cloput, s. clopot. (Ety. sl.)

clundir, s. clondir; (servește la băutul rachiului). (Ety. gr.)

clupuțoi s. clopoțel (Ety. cloput.)

clăg, s. chiag. (Ety. lt.)

clēm, v. I. chiem. *Cum ti clēmă*. Cum te chiamă? (Ety. lt.)

cl'eili, s. pl. *al' púsım cl'eili*, i-am pus cheile! (adică am închis-o). (Ety. lt.)

cl'esti, s. clește de cal. (Ety. sl.)

cl'eti pl. *cl'eti*, s. celar. (Ety. cliqi)

cl'in, s. un țapuş care servește la spartul lemnelor. Arom. *sfină*.

cl'ineti, pl. *cl'ineta* și *cl'ineti*, cuiul de potcoavă. Arom. *guvozd*.

cl'inică, pl. *cl'initi*, s. un fel de arbore, a cărui frunză o mămîncă caprele.

cl'inuri, s. pl., se numește înflătura, care se face la picioare din cauza frigului și care în Arom. se numește: *lungă*.

clondă pl. *clondi*, lovitura ce se face cui-va cu degetul mare la frunte; fr. *chiquenaude*.

cmo, adv. acuma. (Ety. lt.)

cmoți, adv. acuma. (Ety. lt.)

cipestru, pl. *cipestri* s. căpăstru. (Ety. lt.)

coadă, pl. *coadi*, coadă. (Ety. lt.)

cōaje, s. coaje, piele. (Ety. sl.)

cōardă, s. se numește acoperișul, care servește să păziască oile în timpul iernei de zăpadă, și de ploae (Ety. lt.)

cōarnă, s. fructul cornului.

coc, *coti*, *cōati*, pl. *cōațım*, v. coc; perf. *cōps*, part. *copt* (copt) *cōătiri* (coacere) (Ety. lt.)

Codru-negru, nume de localitate între Lescova și Oșin. (Ety. lt.)

- col**, s. iad.
- cola**, adv. acolo, acoloa. (Ety. lt.)
- colbă**, pl. *colbi*, s. brătar.
- cole**, pl. *colcuri*, s. jambă, pulpă, (partea carnoasă a pulpii).
- colidă**, s. colindă. (Ety. sl.—lt.)
- corb**, pl. *corbi* s. corb. (Ety. lt.)
- corin**, pl. *corin* s. rădăcină; (Ety. lt.)
- corn**, pl. *cõarni*, cornul animalului. (Ety. lt.)
- corn**, pl. *corn* s. pomul corn. (Ety. lt.)
- cos**, perf. *cusûi*, *cusût*, *cõasiri*, v. COS. (Ety. lt.)
- coş**, pl. *coşuri* și *coşi*, s. coş; stupul albinelor. (Ety. sl.)
- cot**, s. cot (de la mînă și măsura cot). (Ety. lt.)
- covă**, s. arom. *covă*, cu care se scoate apa din puț. (Ety. cfr. gavă, covată, etc.)
- comp**, pl. *compur*, s. cîmp, cîmpie. (Ety. lt.)
- cont**, v. I. cînt; citesc.
- contu**, s. cîntec; *contu la anpiratu*, cîntecul împăratului.
- corpă**, s. batistă de buzunar. (Ety. sl.)
- coşă**, s. coasă. (Ety. sl.)
- cot**, pl. *cot*, cît, ciți. (Ety. lt.)
- cota**, adv. atît.; *cota di mari* atît de mare; *vizût-am un ũom şa di mari, an cot nu la tine uşa*. Văzut-am pe un om așa de mare, în cît nu-l încăpea uşa. (Ety. lt.)
- cot-ți**, de ce? *Cot-ți si ziți și dintru-ți*. De ce se zice și pentru-ce. (Ety. lt.)
- crastă**, s. riie. (Ety. sl.)
- crăstăveți** s. castravete. (Ety. sl.)
- creftă**, adj. fragedă. (Ety. gr.?)
- cremnă**, s. stîncă mare; prăpăstie. (Ety. sl.)
- crep**, *cripăi*, *cripari*, *cripăt*. *criponda*, v. I. crep, pleznesc, imper. *crepă!* *jal'ũ lasă-ți iă!* (Ety. lt.)
- crese**, inf. *creștiri*, v. crese. (Ety. lt.)
- creștă**, s. creastă, (la cocoș); *creștă di piștõl*. (Ety. lt.)
- criel**, s. creier, minte. (Ety. .)
- crielăt**, adj. cu minte. (Ety. criel)
- criminareă**, s. pușcă cu cremene. (Ety. sl.)
- crimnisés**, v. IV, mă prăvălesc, (Ety. gr.—sl.)
- Cristós**, s. Crist.
- criv**, adv. strîmb (Ety. sl.)
- criblă** și *criblă*, s. puțină în care se păstrează făina, porumb, struguri, meiũ. (Weigand: Ety. lt.)
- crong**, pl. *crongur*, scîndura de teițe, arom. *crăpitõr* și *cîrpitõr*. (Ety. ?)
- crues**, v. IV, croesc; *cruesi* (croești) *cruesți* (croeste), *Unu cruesți, lantu cîrpești*. (Ety. sl.)
- cruti**, s. cruce; constelația care samănă a cruce; partea corpului formată de șolduri și șira spinărei, Arom. numită *cătină*. (Ety. lt.)
- cuă**, s. pătur; coaje de pine.
- cuc**, s. cuc. (Ety. lt.)
- cucót**, s., pl. *cucóti*, cocoș. (Ety. gr.)
- cucutăș**, s. cocoșel; fig. în joc. *băbl'óc*, arată: băet. (vezi: *băbl'óc*). (Ety. cucót.)
- cucureți**, pl. *cucureți*, s. coșel (Ety. dim. din *cucót*).
- cudită**, s. codița de la om (adică

partea cu care se termină șira spinărei); codiță, coadă mică. (Ety. m. It. dim din codă).

cufoare, s. cofoare. (Ety. m. It.)

cufărniță, s. cofoare. (Ety. m. cufări.)

cuiumgîie, s. argintar. (Ety. m. tk.)

cujóc, pl. *cujóati*, cojoc. (Ety. m. sl.)

culác, pl. *culáti*, s. colac. (Ety. m. sl.)

cule (mi), v. I. cule. (Ety. m. It.)

cul'p, s. cuib (păsăresc). (It?)

cum, adv. cum. (Ety. m. It.)

cumát, pl. *cumóți* și *cumati*, s.

bucată de pine. (Ety. m. gr.)

cuminie (mi) v. I, mă cominic,

mă împărtășesc. (Ety. m. It.)

cuminicătură, s. f. cominicătură. (Ety. m. It.)

cumnát, ă; cumnat. (Ety. m. It.)

cumpăr, v. I. cumpăr. pers. II *cumpări*, III *cumpără*, pl. *cumpăróm*. (Ety. m. It.)

cumpărător, s. cumpărător. (Ety. m. cumpăr.)

cundil'ú, s. condeiú. (Ety. m. gr.)

cundúr, s. așa se numește strugurele compus din două ciorchine lipite. (Ety. m. tk. - gr.)

cunóse, *cunóști*, *cunóști*, inf. *cunóăștiri*, cunosc. (Ety. m. It.)

cupác'ú, s. copac. (Ety. m. Alb.)

cupilás, s. flăcăú, tinăr. (Ety. m. copil)

cupirés, s. (mi), v. IV mă învelesc, mă acoper. (Ety. m. It.)

cupirimint, s. acoperis, acoperitura, acoperemint. (Ety. m. It.)

cupitón'ú, pl. *cupitón'ă*, perină. (Ety. m. cap. cfr. cōpătiú).

cur, v. I. curát; curg. *Apa cură*, apa curge; *cupilașu curó grónu*; flăcăul curáti griul. (Ety. m. It.)

cur, s. cur. (Ety. m. It.)

curaúă, pl. *curóți*, s. curea. (Ety. m. It.)

curát, adj. curat, curátiț, curs.

(Ety. m. cur.)

curbán, s. sacrificiú, ce se face la sărbători mari și religioase de creștini saú de otomani. (Ety. m. tk.)

curcubéi, (vezi urm.). (Ety. m. It.)

curcumbéi, s. curcubeú. (Ety. m. It.)

curm, perf. *curmái*, inf. *curmari*, curm. (Ety. m. It.)

curón, adv. curínd. (Ety. m. It.)

curtól, dim. de la *cur*. arom. *círteľ'ú*. (Ety. m. cur.)

curún, v. I. încoronez; inf *curunari*. (Ety. m. It.)

curunátiți, s. pl. drepturile popei pentru încoronarea căsătoritorilor. *Popa dună curunátiți*. (Ety. m. curună).

curună, pl. *curuni*, și *curún'*, s. coroană. (Ety. m. It.)

cus, adj. scurt; ~ *la criel*, scurt la creer, la minte. (Ety. m. sl.)

cusámínt, s. cosut, coasere. (Ety. m. cos.)

cuscriľă, s. cuscrenie, (rudele mirelui numesc rudenia toată a miresii cu un nume ~ și vicevers).

(Ety. m. cusceru)

cuscrimi, s. cuscrime. (Ety. m. cusceru)

cusceru, pl. *cuscri*, s. cusceru. (Ety. m. It.)

cuscerés, v. IV a deveni cuscri, a se înrodi. Arm: neuseréd (Ety. m. cusceru)

cusés, v. IV cosesc. (Ety. m. cosă).

cusitá, s. cositá, coadă. (Ety. m. sl.)

cutár, pl. *cutară*, s. coșar.

cutie, s. cotie. (Ety. m. tk.)

cutliță, o parte de la moară: *Din coș, cadi gh'iptu an cutliță și din cutliță an rîpă (ropă)*. Din

coș cade viptul în ~ și din ~ pe pietrele de ruăcinat. (Ety. sl.)

cútru, adv. unde? în cotro?

(Ety. lt. contra ubi).

cutrú, (v. mai sus).

cutru, săracul; sărmanul; *ie*, *cutruli!* e!, sărmanule! *si sparsi cutra*, se prăpădi săracul; *nu-i*

li cutri—cutri? al dracului al dracului. (Ety. c.?)

cutmácű, s. lapte muls și apoi fiert și lăsat să se îngrășe.

cuțach'i, s. partea din dărăt a samarului. (Ety. gr.)

cuvácű, s. insectă care are clește la gură; mai înseamnă *cărăbus* și *fierar*.

Cⁱ

c'afút, pl. *c'afúti*, s. nume de batjocură dat evreului: jidan. (Ety. tk.)

c'aír, s. liveze. (Ety. tk.)

c'almă, s. cealma, cu care își înfășoară capul turcii și mai ales acei religioși. (Ety. tk.)

c'anușă, s. cenușe. (Ety. lt.)

c'așă, s. ceașcă; pahar. (Ety. sl.)

c'ată, pl. *c'ati* și *c'ótur*, ceată, bandă; — *di lup'*, ceată de lupi. (Ety. sl.)

c'acărliă, s. sași, chiorș. (Ety. tk.)

c'albină, s. ceafa. Arom. *c'irifetă* sau *curcubetă*.

c'ămugă, s. măciucă. (Ety. lt.)

c'ăpăróg, pl. *c'ăpărózi*, s. lun-gimea cuprinsă între degetele: policar și arătător, șchioapă. Arom. *fiłác*. (Ety. arom. c'apă-(pas).

c'eștină, s. sită, care are găurile mai largi. (Ety. sl.?)

c'ică, s. unchiu. (Ety. sl.)

c'il'a, s. spin, crește înalt și este de culoare roșie.

c'ine'upercă, s. c'upercă. (Ety. c'upereű).

c'ire'ivélű, s. belciug. (Ety. tk.)

c'ipeács, v. IV, ating. (Ety. onom.)

c'ireiű, s. bubă care apare prin părțile carnoase ale omului.

c'irișaru, s. luna Iunie. (Ety. lt.)

c'irvin'li, pl. s. ~ *s-ti řa!* strigoii lua mi-te-ar!

ca vrină c'irvină, ca vre-o strigoaică;

c'irvin'li gudués tină, strigoii fac mâncare (se zice, cînd spre seară miroase a untdelemn).

c'óará, pl. *c'ór*. s. c'ioară, gaie. (Ety. sl.)

c'opcă, s. partea ulciorului pe unde se bea apă; cioc de paseri.

c'otcă, în limb. copilăresc, mină.

c'otrá, pl. *c'otri*, s. oală de vin. (Se face de lemn). (Ety. lt.)

c'ólă, s. gheată (Ety. tk.)

c'oulár, s. papugiú, cismar. (Ety. c'oulű).

c'ontă, s. (?)

c'uc, s. știuleț (v. grinișoreă).

c'ucă, s. deal puțin rădicat, tumbă; Arom. *c'ucă*. La plural: *c'ucorți*. (Ety. lt. theuca?)

c'ucnès, v. IV, întorc, scopesc, (calul, berbecele) perf. *c'ucui*,

imp. *c'ucui*ri, part. *c'ucuit*. (Ety. onom. cîoc)

c'uc'ur, s. pirostrie făcută de pămînt.

c'ul, s. cine n'are de cit o ureche (om, vită). (Ety. sl.)

c'ulés, v. IV, ascult cu atenție. Arom. *c'ulescu*. (Ety. cîul).

c'ulin', s. spină.

c'uliră, s. instrumentul cu care bacii bat laptele, ca să-l facă unt și brînză. Arom. *s'îrlie'*ŭ.

c'umuligă, s. umflătură provenită la cap, cînd te lovește cine-va cu o peatră sau cu un băț. Arom. *șucă*.

c'up, s. cip, cine este fără urechi, sau numai cu urechi mici.

capră c'upă, Arom. capră c'ipă, adică capră cu urechile mici.

c'uplés, v. IV, cioplese, (Ety. onom.)

c'uplitărcă, s. paserea care își face cuibul cu ajutorul pliscului.

(Ety. c'uplés).

c'upulență, fig. p. membrul viril.

c'ur, s. ciur, Arom. *țir*.

c'út, adj. fără coarne; ciut. Arom. *șut*.

c'úș, în cîrcă. *La luai c'uş*, îl luai în cîrcă.

CHÎ

ch'iaia, s. arom. chehaie, c'elnic, om bogat în turme și de care depind o mulțime de familii. (Etim. tk.)

ch'aptin, s. și pl. pieptene. (Ety. lt.)

ch'ar, s. ciștig. (Ety. gr.)

ch'arsic s. persic. (Ety. lt.)

ch'arsică, s. fructul persicului, persică. (Ety. *ch'arsic*).

ch'ec'i, s. căciulă albă de lînă. (Ety. tk.)

ch'ef, s. chief. (Ety. tk.)

ch'ept, s. piept. pl. *ch'epturi*.

(Ety. lt.)

ch'esi, s. pungă.

ch'ifcăes, v. IV. strănutez. (Ety. onom.)

ch'inisès, v. IV. pornesc. (Ety. gr.)

ch'itar, s. prescură.

ch'iteă tumnărească, o floare frumoasă, de culoare roșie, apare în toamnă; *ch'iteă*, bucheta de flori.

ch'irués. v. IV ciștig. (Ety. gr.)

D

dap, v. I, adăp. *vin s-ti dap*, vino ca să te adăp. (Ety. lt.)

dar, v. I, dreg. fac, construiesc, *dărăi* (făcu) *dărăt*, *dărari*, *dăronda*. *Dar casă*, fac casă. Arom. *adár*. (Ety. lt.)

dar, s. dar. *Io dar un dar*. Eă fac un dar. arom. *đoară*. (Ety. gr-sl.)

darués, v. IV, dăruiesc Arom. *mescu*, *fac đoară*. (Ety. dar.)

daŭ, v. I, *dəm* (dăm), perf. *ded*,

dădeși dedi, dedim, dediti, dediră,
part. *dat, inf. dari, daș.*

Pri la dari șorli, pe la răsă-
ritul soarelui, Arom. *daș.* (Ety. lt.)

davg, v, inf. *dāvđiri,* adaug.
Arom. *adavgu.* (Ety. lt.)

ďă, prep. de. Arom. de (Ety. lt.)

ďarués, (vezi: *darués*). (Ety. dar.)

ďăvit, călimar. Arom. *cilimăr.*
(Ety. sl.)

des, adj., adv. des, curind. *Vī-*
nřŭ des, venii des, deseori. cfr.
Arom. *ndes.* (Ety. lt.)

desmintés, v. descure, Arom.
dizmăastic. (Ety. des + mintés)

dețindăa, adv. dincolo. Arom.
dedinde, dinaparte. (Ety. lt.)

depin. v., *depinĭ,* (depenĭ), inf.
dipinari, deapăn și dapăn. Arom.
dăpin, (Ety. lt.)

depir, v. I, mă desper; a plinge
mult și disperat.

cōinili si depiră, ciinele se co-
bește; *ŭom dipirăt,* om nenorocit,
disperat, dizolat. Arom. *dă-*
apir (mĭ). (Ety. lt.)

di, prep. de. Arom. de. (Ety. lt.)

dib, s. fund. *Poňă n-dib,* pînă
în fund? *Poți să-l afli dibu?* Poți
să-l afli fundul. *Poți să daĭ de*
fund? Arom. *fandu.* (Ety. sl.)

di-cōn? adv. de-cînd. Arom,
dicînd. (Ety. lt.)

didințea, adv. dincoace. *Didin-*
țea-dițindăa, de dincoace, din-
colo. Arom. *dincōă.* (Ety. lt.)

diĭes, *diĭeși, diĭești, diim, diiți,*
diĭes, perf. *diĭi,* inf. *diiri,* part. *diit,*
adiiș, respir. Arom. *adiřŭ.* (Ety. lt.)

di ĭundi, adv. de unde. Arom,
di iu? *Di ĭundi vinĭ?* De unde
vii? (Ety. de + unde)

dijulés. v. IV, descojesc. Arom.
dizgòřŭ. (Ety. di + julés).

dila, prep. de la. Arom. *dila.*
(Ety. de + la).

dimněață, pl. *dimněțuri.* s. di-
mineață. Arom. iden. Articulat:
dimněața-ta. (Ety. lt.)

din, prep. din, Arom. din.

Din jur di casă, în jur de casă.
(Ety. lt.)

dinăoară, adv. dintrodată, Arom.
dinăoară. (Ety. de + ună + oară).

dincōați, adv. dincoace. Arom.
dincōă (Ety. lt.)

dinti, pl. *dinți,* dinte. (Ety. lt.)

dintru-ți, prep. pentru-ce. A-
rom. *tră-țe, di-țe; dintra ți vini,*
din care cauză veni. (Ety. lt.)

dințea, adv. dincoace. Arom.
dincōă. (Ety. lt.)

diparti, adv. departe, (Ety. lt.)

dipoăa, adv. tîrziș; *ř-vinĭ cri-*
elu, mă dipoăa, ũ veni mintea,
dar măi apoi, tîrziș. (Ety. lt.)

dirép(!) sau *dirét,* adj. și adv.
drept, *dirép spusu lu feța, zițea,*
după spusa fetei zicea (Ety. lt.)

ďirdĭrés, v. IV, flecăresc, vor-
besc în vînt. Arom. *ďirdĭrescu.*
(Ety. onom.)

discărc, v. I, descarc. (Ety. lt.
des + caricare).

discōnt, v. I, descînt inf. *dis-*
cĭntari (Ety. lt.)

disfăc (mĭ), mă cobor, *distesș*
di pri cal, mă coborîi de pe cal
(descălecai) (Ety. lt.)

disgulés, v. IV inf. *disguliri*
descoper. (Ety. des + golire).

disqōzi, s. pl. disagĭ. Arom. *ti-*
sagă. (Ety. lt.)

disparásc, v. *pöati s-li disparas'ă*, poate să le sfîșie.

dispárt, v. IV, *dispárti, dispártă, dispártóm, dispártóti, dispártă*. Perf. *dispártói*, inf. *despártori*, part. *dispártót*, =despart. (Etym. lt.)

dispíc, v. I, despíc. Arom. *disí'c*. (Etym. lt.)

displítès, v. IV, desplátesc. (Etym. des + pleată.)

dispól'ũ, v. I, despoiũ. (Etym. lt.)

disprimínés, v. IV, dezbrac. (Etym. des + priminire.)

dispul'át, part. de la *dispól'ũ*, despoiát. Arom. *dispul'át*. (Etym. *dispól'i*.)

disupră, prep. deasupra. (Etym. lt.)

disupru, prep. veți mai sus.

dișel'id, v. deschid. Perf. *dișel'is*, inf. *dișel'ideri*, part. *dișel'is*, ger. *dișel'izonda*. (Etym. lt.)

dișórt, v. I, deșert, perf. *dișártăi*. (Etym. lt.)

diștét (mi), ti *diștét'i*, si *diștetă*, na *diștítóm*; perf. *diștítăi*, inf. *diștítari*, part. *diștítát*, deștept, mă deștept. (Etym. lt.)

diștítát, adj. deștept; *ũom* ~ = om deștept, inteligent. (Etym. deștept.)

diindăa, adv. dincolo. (Etym. lt.)

diũ, s. duh, adiere, respirație. Arom. *adil'are, adil'atic*.

Al' mirusești diũ, îi miroase gura (respirarea); *earna se cunoaști dia*, earna se cunoaște, aborul. (Etym. lt.)

diundi, adv. de unde. (Etym. lt.)

dizgól'u, v. IV, descójesc, Arom. *dizgol'u*.

dizgróp, v. I, inf. *dizgrupari*,

dezgrop, dezgropmîtez. (Etym. des + groapă.)

dizlég, v. I, dezleg, perf. *dizligăi*. deslegăi (Etym. lt.)

div, v. sălbatec. (Etym. sl.)

dodă, s. pl. *dodi*, soră mare.

domn, s. Dumnezeu; domn. *Răpusó!* *Domnu'artă-lă!* *Repauză!* Dumnezeu să-l țiete! (Etym. lt.) Arom. *Dum'artă!*

dor, s. dor. (Etym. lt.)

dor, v. te doresc; doare; *mi dõari buricu*, mă doare inima. (Etym. lt.)

dorm, v. IV, dorm. (Etym. lt.)

dõpur (mi), v. I, mă razăm. Arom. *mi nõõapăr*;

drac, pl. *drat'i*, s. drac. Fig. se arată dracul prin următoarele expresiuni: *țela cu un pic'ór*; acel cu un picior; *țela să-l p.... bábili pic'ora*, acela care să-i p... babele piciorul. (Etym. lt.)

drámón'ũ, s. dermoniũ; ciur cu găurele mari. (Etym. gr.)

drăpés (mi), v. IV, mă scarpin, mă zgîriu. (Etym. derapăn.)

drim, s. lună plină; *pri* ~ pe lună plină.

drob, pl. *droburi*, ficát; *albu drob*, ficat alb, plămîni, *negru drob*, ficat. (Etym. sl.)

drubés, v. IV, dumatic. (Etym. zdrobesc.)

drum, s. drum. (Etym. gr.-sl.)

drumác, s. cărare, potecă. (Etym. drum.)

drumător, s. călător, (Etym. drum.)

duc, v. inf. *duțiri*, duc; perf. *duș*, ger. *duçonda*. (Etym. lt.)

duch'és, v. IV, întăleg, imi

vine în minte. Arom. *aduch¹escu*
(Ety. it?)

dud, pl. *duzi*, s. dud. (Ety. sl.)

dulți, adj. și adv. dulce. (Ety. lt.)

Dumnică, s. Duminică. (Ety. lt.)

dumnizește, (lucru) adj. lucru dumnezeesc. (Ety. Dumnezeu.)

dun, v. I, adun, coleg. (Ety. lt.)

dunari, s. adunare. *Dunară*
vin¹urilor, (adunarea viilor). (E-
ty. lt.)

duporós (mi), v. mă rezăm. (v.
dopur).

dușmán, s. dușman, inimic. (E-
ty. tk.)

D

dadă, s. zadă, care servește la
ars. (Ety. lt.)

dămbác, s. boala numită la A-
rom. *fați ntr-ochi*. (Ety. tk.)

dărđalin, s. zarzăr. (Ety. tk.)

dărđalină, s. fructul zarzărului.
(Ety. dărđalin.)

difră, pl. *difri*, Arom, cioareci.

E

ea! interj. ean! *ea vino!* ean vino.

ěpă, pl. *ěapi*, s. eapă. (Ety. lt.)

ěarbă, pl. *ierburi* și *řrburi*,
earbă, buruiiană. (Ety. lt.)

ěarnă, s. earnă. (Ety. lt.)

ěască, s. ească. (Ety. lt.)

ěasli, s. iesel. (Ety. sl.)

F

fac, v. fac, nasc; perf. *feș* (fă-
cui), Arom. *feciu*, inf. *fătiri*, fa-
cere. *Fac pőini*, fac piine; *fați*
fi¹or, naște fecior, băet; *cum ři*
si fați? Cum ři se face? cum
iți pare? (Ety. lt.)

fag, pl. *fagi*, s. fag. (Ety. lt.)

falcă, pl. *folři*, s. falcă. (Ety. lt.)

fașă, pl. *řșur*, fașe de leagăn,
fășie. (Ety. lt.)

fat, s., adj. făcut și fapt. (Ety. lt.)

față, s. față. (Ety. lt.)

falés, (mi), v. IV, mă laud. *Io*
la fălés iel! Il laud pe dinsul.

Fălanda vini, vine lăudindu-se.
(Ety. fală.)

fămeřă, s. copii (și Arom. cu-
vântul *fumealři*, pe lângă sensul
de familie cuprinde și sensul de
copii: *ře fuměalře ai*—Ciți copii
ai?) *pi ři fămeřă*, pe familia ta,
pe copiii tăi! (jurăm). (Ety. lt.)

făreřos, v., inf. *făreřori*, sforăiu,
Arom. *hărbulėscu*. (Ety. onom.)

fărină, s. făină. (Ety. lt.)

fărtăt, s. pl. *fărtăři*, fărtat, frate
pe cruce sau pe evanghelie, sau
de singe; mai înseamnă soț, to-

varăș bun, amic, La Megleniți sint trei feluri de frăție (*fărtăți-lă*), de cruce, de evanghelie și de sînge. (Ety. *frate*.)

fărtătilă, s. frăție. (Ety. *fărtăt*.)

fet, v. I, făt. (Ety. *It.*)

fes, pl. *fesuri* și *fesi*, s. fes, căciulă (Ety. *tk.*)

femin, adj., femenin, Arom. *fëamin* și *θëamin*. (Ety. *It.*)

fetă, s. fată. (Ety. *It.*)

fetișcă, s. dim. fetiță (veđi *fitișorcă*). (Ety. dim. din *fetă*.)

fie'urél, s. feciorel. (Et. *It* dim din *fecior*)

fie'urëmi, s. feciorime. (Ety. *It*)

firés, (mi) v. IV, păzesc, mă feresc. Arom. *mi firescu*. (Ety. *It.*)

fitișorcă, s. fetiță. (Et. dim. din *fetă*)

Fintón, s. nume de localitate în Meglenia. (Ety. *It.*)

firti, (Iani) așa numește nevasta cuiva pe fratele bărbatului ei.

flămîndeață, s. foame și foamete. (Ety. *flămînd*.)

flămînd, adj. flamînd: *sam flămînd*, sînt flămînd (Ety. *It.*)

flămîndós, adj. înflămînzit. (Et. *flămînd*.)

fling'án, s. ceașcă de cafea. (Et. *tk.*)

flōari, pl. *florî*, floare. (Ety. *It.*)

fōali, s. pîntece; foale. (Ety. *It*)

foc, pl. *focuri*, s. foc. (Ety. *It.*)

fortumă, s. funie bună. Arom. *fortumă* (Ety. *gr.*)

frasim, s., pl. *frasimî*, frasin. Dacă puî apă cu frasin, ca să o bea găinile, cari periclitează să moară, se vor vindeca. (Ety. *It.*)

frati, pl. *frați*, s. frate. (Ety. *It*)

frăc'ós, v. *frăc'ori*, sforăiu. Arom. *hărbulescu*. (Ety. *onom.*)

frăn, pl. *frōnuri*, s. friu. (Ety. *It.*)

frec, v. *frec*, trag (pe cine-va), cînd este răcit. (Ety. *It.*)

frică, s. frică. (Ety. *alb-gr.*)

frig, *trizî*, *frizi*, *frizim*; perf. *fris*, inf. *triziri*, part. *fris*, frig; *na-ștu țe mi frisi*, nu știu ce mă fripe. (Ety. *It.*)

frig, s. frig. (Ety. *It.*)

frigurî, s., se numește așa o insectă mare, care la Aromini se numește: *h'avră*. Cine este apucat de friguri, ca să'l lase, prinde o ast-fel de insectă, îi scuipă în gură și frigurile îl vor părăsi prin modul acesta. (Ety. *It.*)

frigurî, s. pl. friguri. Arom. *h'avră*

frimînt, v. I. frămînt. (Ety. *It.*)

frōng, v. frîng, *frōnđi*, frîngi, *frōnđi*, frînge. Perf. *frōnș*, *trînsesî*, *trōnsi*, *frînsém*, part. *trōnt-am*, am frînt, inf. *trōnđ ri*, frîngere. (Ety. *It.*)

frunđă, pl. *frunđă*, s. frunză. (Ety. *It.*)

frunti, pl. *frunți*, s. frunte. (Ety. *It.*)

ftari, adj. atare. Arom. la Gopeși: *attari*. (Ety. *It.*)

fuc'ós, v. respir prin nas, găfăesc, *șărpili fuc'ăști*, șarpele gîfie. (Ety. *onom.*)

fudul, adj. fudul, lăudăros. (Et. *It.*)

fug, v. IV, fug. (Ety. *It.*)

fugă, s. fugă; *lō fuga*, a fugit, a luat-o la fugă. (Ety. *It.*)

ful'ór, s. fuior. Arom. *ful'ór*. (Ety. *It.*)

fum, pl. *tamar*, s. fum. (Ety. *It*)

fund, s. fund; *an fund di pi col*, în fundul iadului; se mai numește ~ locul vitelor, care este în fața casei și unde se țin pe lingă vite iarbă, fin, paie. (Ety. *It.*)

fun¹ár, s. om care face funii.
(Etym. lt.)

fun¹ă, pl. *fun¹*, s. funie. (Etym. lt.)

fur, s., pl. *furi*, fur, hoț. (Etym. lt.)

fur, v. I. fur. (Etym. lt.)

furcă, s., pl. *furți*, furcă. (Etym. lt.)

furil¹, s. pl. furii (o constelație cu această numire).

furil¹ă, s. furt, hoție. (Etym. far.)

furlină, s. aur. Arom. flurie.
(Etym. grup.)

furlóc, s. furt, hoție. *Tista ūom ari tat mult furlóc*. Acest om a făcut mult furt. (Etym. fur + lóc.)

gad, gl *gaji*, s. paiu; Arom *șil¹e*, *an¹ antró gad an ocl¹u*, imi intră ceva (un paiu, ceva) în ochiū.

gaidă, s. instrumentul muzical numit: cimpoiū. (Etym. sl.)

galbin, adj. galben. (Etym. lt.)

gard, s. pl. *garduri*, gard. (Etym. sl.)

garș, adj. peștritu, *capră garșă* capră peștrită.

gaură, s. gaură, pl. *gour¹*, găuri.
Arom. *guvă* și *gavră*. (Etym. lt.)

gaz, s. gaz. (Etym. gr.)

gazép, s. furtună. (Etym. tk.)

gădés, v. IV, *mi gădi¹*, imi intră *gad* în ochiū.

gădún¹ū, pl. *gădún¹*, s. gutuiū.
(Etym. lt.)

gădún¹ă, s. gutuă. (Etym. lt. cydonia)

găleță, s. găleată. (Etym. mlt.)

gălină, pl. *gălin¹*, s. găină. (Etym. lt.)

gărc, (vezi *grăc*). (Etym. lt.)

gărdină, s. pl. *gărdin¹*, grădină.
(Etym. sl.)

gărgul¹că, pl. *gărgul¹ți*, s. un ulcior cu gura strimță. (Etym. onom.?)

furnigăr, s. furnicar, loc unde sunt furnici. (Etym. lt.)

furnigă, pl. *furniz¹*, furnici, furnică. (Et. lt.)

furtună, s. vijelie mare, furtună, mizerie; *ți furtună ari dupa mini!* Ce furtună, ce mizerie urmează după mine! (Etym. lt.)

fus, ~ *di radă¹n¹*, fus de moară; *fusu bába¹ă*, fusul babei, (un fel de plantă). (Etym. lt.)

fustán, s. rochie, fustă. (Etym. tk gr)

C

gărtlân, s. gitlej. (Etym. sl.)

găvană, pl. *găvon¹*, farfurie de lemn. Arom. *cărnice¹ū*.

gingiés, v. IV, *gingăvesc*. (Et. ging)

gîrb, s. șira spinării. (Etym. sl.)

gîrbés, v. IV, tund oile de supt gît, pintece și coadă. Arom. *sui¹éd*. (Etym. gîrb.)

gîrnișorcă, s. știuleț, trunchiul porumbului.

glas, s. glas, voci.

gleznă, s. glezne. (Etym. sl.)

glic¹ch¹i, s. un fel de floare.

glic¹că, s. floare albă; *albă ca~*.

glog, pl. *gloji*, spin cu țapusele mari cit un deget.

glég, s. chiag; chiagul preparat de pământ, care servește la lustruirea vaselor ca să nu curgă.
(Etym. lt.)

gl'em, pl. *gl'emuri* și *gl'em¹i*, s. ghiem. (Etym. lt.)

gl'indă, s. ghindă. (Etym. lt.)

gl'indură, s. boala, care constă

în niște umflături pe la git și cari trec ușor. (Ety. sl.)

gl'ubinic, s. pine necoaptă bine și care Arom. se numește: *gl'ic'ŭ*.

gnói, s. gunoiu. (Ety. sl.)

gol, adj. gol; *gol-gulišan*, gol de tot, în pielea goală; *gol*, ca *di mumă fat*, gol, ca de mamă născut: adică cum l'a născut mama-sa. (Ety. sl.)

górniță, pl. górnitș, per (sălbatic); Arom. *gortu*; fructul păruului sălbatec. (Ety. sl.)

gorb, (și = gârb), șira spinării, dosul. (Ety. lt.)

gorbuv, (v. grăbóv).

grăb, (Birislau), (v. *gorb*). (Ety. sl.)

grai, pl. *graiă* și *graiuri*, s. cuvînt, vorbă, grai. Fiarele de la război se numesc *graiuri*. (Et. sl.)

grăbóv, adv. gîrbov. (Ety. sl.)

grăc pl. *grăți*, s. grec, femininul face: *găreh'ină*, grecoaică. (Ety. lt.)

grădjăés, ~ *ési* ~ *esti*, v. IV, zgrîntiú.

grăp'ónă gropiță de după ceafă. Arom. *gurv'ită*. (Ety. sl.)

greblă, pl. *grebli*, s. greblă. (Ety. sl.)

greú, adj. pl. *grei*, greú; *roú* și *greú*, *cum și meú și toú fac*, *roú* și *greú*, *meú* și *toú*. Ma seu fați *seuri*. (Ety. lt.)

grindini, s. grindine. (Ety. lt.)

gric', s. ulei, fără mănuse.

grob, pl. *groburi*, s. groapă, mormînt. (Ety. sl.)

gropă, s. groapă și mormînt. (Ety. sl.)

gros, pl. *groși*, adj. gros. (Ety. lt.)

gron, pl. *groni* și *grăni* (Oșani), s. grîu. (Ety. lt.)

gruînés, (mi), v. IV, mă sleesc de puteri. din cauza bătrîneților.

gruînít, adj. sleit, foarte sleit de bătrînețe.

gudés, IV, lovesc, nimesc o *pu-gudi*. O nimeri! (Ety. alb-sl.)

gură; *gură di tuféc*, gură de pușcă; *antro an gura lupului*, intră în gura lupului, cînd e vorba de un pericol mare; *gura zónil'ăi*, gura zinei (toponimie); *gura lu Zlati*, nume de localitate. (Ety. lt.)

gulastră, s. corastră, Arom. *culastră* (Epir), *curastră* (Macedonia). (Ety. lt.)

gulišan, adj. gol de tot. (Ety. gol.)

gulugóaza, s. luceafărul (Ety. sl.)

gurgulăș, s. pietrele cari servesc la jocul: în cinci pietre, *jocu gurgulași*. (Ety. dim. de la *gărgulică*).

guridă, s. aguridă. (Ety. gr.)

gustéd v. I, ospătez. *Vin s-ti gustéd*. Vin să te ospătez. (Ety. lt.)

gușă, s. git și gușe. (Ety. alb.)

guștirită, s. șopirlă. (Ety. sl.)

guștur, s. șopirlă verde. (Ety. sl.)

guzóv, adj. roșu intens.

G^y

g'avair, s. giuvaer, diamant (Et. tk.)

g'ep, pl. *g'epuri*, s. buzunar (Et. tk.)

g'ezva, (tk.) vasul în care se fierbe cafeaua. (Ety. tk.)

GH^y

gh'aspi, pl. *gh'espî*, viespe
(Ety. It.),

gh'iată, pl. *gh'ietî*, s. vietate.
ființă. (Ety. It.)

gh'és, v. trăesc, viețuesc. Perf.
gh'iiî; part *gh'iiî-am* (am viețuit),
gh'iiiri, trăire. (Ety. It.)

gh'esă, *capră* ~, capră de cu-
loare neagră și la burtă numai
de culoare roșie.

gh'ingh'ir, s. spin, ce-l mănincă
măgarii.

gh'ipt, pl. *gh'ipturi*, vipt, cereale.
(Ety. It.)

gh'irdán, s. colan. (Ety. tk.)

gh'óară, s. viorică (floare). (Et. It.)

gh'ioa, conj. doar. (Ety. tk.)

gh'upe, pl. *gh'uptî* și *gh'upchi*.
s, țigan. (Ety. Egipt.)

H

Htari, adj., adv., atare, ast-fel.

(Ety. It.)

I

Ianic'ár, s. ienicer; om rău, om
nebun. (Ety. tk.)

ıavur, s. platan.

ıbric, s. ıbric. (Ety. tk.)

ıcă, s. zmochnă. Arom. *h'ică*.
(Ety. It.)

ıe, interj. ei! *ıe cutruli!* Ei,
sărmanule!

ıed, pl. *ıedî*, s. ıed. (Ety. It.)

ıeftin, adv.; adj. ıeftin. (Ety. gr.)

ıel, pron. el. Observ., că *ı* din cu-
vintul *ıel*, cași din cuvintele *criel*,
și altele nu este curat *ı*, și mai
mult muțat, fără a fi pe deplin ca
în *furi'ă*, de pildă. Din lipsa unui
semn noi l-am transcris cu *ı*.
(Ety. It.)

ıel'ă, pl. *ıeli*, s. brad.

ıer, s. fier. (Ety. It.)

ıerb, v. fierb. Perf. *ıers*. Part.
ıert (fiert) inf. *ıərbiri* (fierbere).

(Ety. It.)

ıerte, pr. ori-ce. *ıerte* să *ıă*,
ori-ce să fie. (Ety. It.)

ıer-care, pr. ori-care. (Ety. -
ori + care).

ıes, v. IV, Perf. *ıes'ıi*, inf. *ıes'ıri*,
es; *ıes an bilég*, trag la țintă.

(Ety. It.)

ıiliga, formula de joc, germ. Au-
szahllied: *ıiliga*, *ıipiliga*, *dumu-
zare*, *ıucutare*, *ıal stram*, *ırogu-
man*, *ı'ilipiia*, *ıusuliia*, *tam-beg*.

ııu, s. fiu (Ety. It.)

ıı'ă, s., fică. (Ety. It.)

ıime, sufix.: *ıărbătime*.

ıınát, s. necaz, ură. (Ety. tk.)

ıincă, pl. *ıinți*, s. creștet; craniu.

inimă, s. inimă. (Ety. lt.)
io-vîr, adv. în cotro : (Ety. lt.)
îr, s. fir, ață. (Ety. lt.)
irbită, s., potârniche.
îri, s. fire, a fi; *îri vîi*, îți
 mulțumesc. (Ety. lt.)
irliri, *îepuri* si *irlés*, îepuri
 se mîrlesc. (Numai de îepuri).
 (Ety. sl.)
iscăzut, adj. part. slab; scăzut,
 sărac, prăpădit. (Ety. i + lt. scăzut).
isră, pl. *iscri*, scinteie. (Ety. sl.)

îundi, adv. unde (Ety. lt.)
iz-diînes, v. IV, suspin., *ți șa
 izdiniși*. De ce gemuși așa? *mi* ~ =
 mă odihnesc, respir în odihnă.
 (Ety. sl. iz + diînes.)

izmeni, s. izmene. (Ety. sl.)
izmich'âr, s. servitor, slugă.
 (Ety. tk.)
izminușcă, s. izmene mici. (Ety. sl.)
izvînt, v. I, zvînt; *cămeșili si
 izvintară*, cămășile se svintară,
 le bătu vîntul. (Ety. lt.)

I

îi, pron. îi (Weig. Vlacho-Me-
 glen, p. 29). (Ety. lt.)

înzinucl'ari, s. ingenuchiere.
 (Ety. lt.)

J

Jal'u, s., jale; *jal'û să-ti iă!* să-ti
 fie jale! pleznire-ai! *Crepa!* *jal'û
 lasă-ti iă!* crepi! fie-ti jale!
 (Ety. sl.)

jar, jer. (Ety. sl.)

jărós, v. inf. *jarori*, a se arde
 de jer. (Ety. jar.)

jilés, v. IV, jelesc; *mi jilés*,
nî-u jal'û, mă jelesc, mî-e jale.

jimi, prep. pe; *jimi domn*, pre
 Dumnezeu, *jimi țesta pōini*, pe
 această pîne, *jimi treil' somt'i*,
 pe cei trei sînți. (Ety. sl.)

jimitati, adv. jumătate. (Ety. lt.)

jir, s. ghindă. (Ety. sl.)

joc, s. joc. (Ety. lt.)

joc, v. joc; *mi jucăi*, mă jucaî.
jucōndurlă vine, vine jucînd.
 (Ety. lt.)

jos, adv. adj. *an jos*, în jos;

la di jōasa biserică, la biserica
 din jos. (Ety. lt.)

Jo!, s. jo!. (Ety. lt.)

judet, s. judecată, tribunal,
 (Ety. lt.)

judic, v. I, judec; *ți mi judiți?*
 Ce mă întrebî, de ce mă certî?
 (Ety. lt.)

june, s. junc, cînd este tînăr
 boul și *c'ucuit* (întors), cînd se
 învață *prima* la arari. (Ety. lt.)

juncăcu, dim. de la *junc*.

jung, v. III, *junzi*, *junzi*; perf.
juns, *junsesi*, *junsi*, *junsim*, *jun-
 siți*, *junsiră*. Part. *juns*, gen.
jungōnda, inf. *junziri*, ajung.
 (Ety. lt.)

jungl'u, v. I, înjunghiez, omor,
 taîu. (Ety. lt.)

juni, adj. tînăr, voinic. (Ety. lt.)

jur, adv. jur, împrejur; *din jur*, jur-împrejur. (Ety. It.)

jur, v. I. jur; *mi jur pri domn*, mă jur pe Dumnezeu; *mi jur pri țesta poïni*, mă jur pe această piine; *jur-ti*, jură; *jur-ti treil'*

șomți, jură pe cei trei sînți. (Et. It.)

jurăt, s. jurămînt, jurat. (Ety. It.)

jurămînt, s. jurămînt; ~ *daŭ*, jur. (Ety. It.)

jut, v. I. ajut. (Ety. It.)

L

La, pron., dat. la, il, l. (Ety. It.)

la, prep. la, lingă. (Ety. It.)

lăcrimă, pl. *lăcrum*, s. lacremă; *runii cōti-va lăcrum*, vărșai cite-va lacremi. (Ety. It.)

lag, v. I, alerg. arom. alág, *lagă cătirăđ*, aleargă iute. (Ety. It.)

lalt, pron. pl. *laltŭ*, alalt. (Ety. It.)

lantțiva, altceva. (Ety. It.)

lant, pron. *lanțŭ*, ălant. (Ety. It.)

lapti, s. lapte; *lapti gros*, *lapti acru*, feluri de lapte. (Ety. It.)

las, v. I, las. (Ety. It.)

lățoari, s. adj. lucrătoare. cfr. Arom. *lălătōare*. (Ety. It.)

latru, v. I, latru, perf. *lătrăi*, inf. *lătrari*, part. *lătrăt*. (Ety. It.)

laț, pl. *lațuri*, s. lanț. Arom. *alăt și laț*. (Ety. It.)

Lazar, s. nume de pers.; nume de floare.

lăcrimă ?, v. I, lacrimez. (Ety. It.)

lăgudu, s. un instrument cu care se bate bumbacul. Arom. *lăgudu*. (Ety. gr.)

lăngōari, s. boală; *s-ti bată ~ !*, ajungă te-ar boala! (Ety. It.)

lăngurós sam. = sint bolnav, bolnăvieș. (Ety. It.)

lănjosu, s. coboriș. Arom. *ari-*

pidină. *Mi disfășă ~*, mă coborîi în jos. (Ety. la + an + josu)

lănsusu, s. suis; *mă puș ~*, mă suii pe suis, în sus. (Ety. la + an + susu)

leg, v. I; leg, *ligonda*, legînd. Perf. *leşă*, *lisēsŭ*, *leşi*, *leşim*, *leşiți*, *leşiră*, part. *les*, inf. *leşiri*. (Ety. It.)

lepră, s. lepră. (Ety. It.)

lesc, pl. *leşti*, s. alun. (Ety. sl.)

lev, adj. sting. (Ety. sl.)

leç, s. leac. (Ety. sl.)

legăn, s. leagăn.

leică, s. titgva. Arom. *cureu-betă*. (Ety. sl.)

leşcă, s. alună. (Ety. sl.)

leŭ, v. I, iaŭ : prez. *leŭ*, *leŭ*, *le*, *lom*, *lați*, *leŭ*. Imp. *lăcăm*, *lăcăi*, *lăcă*, *lăcăm*, *lăcăți*, *lăcău*, perf. *laŭ*, *lașŭ*, *lō*, *lōm*, *lați*, *lară*; part. *lat* (luat); inf. *lari* (Ety. It.)

licués, v. IV, lecuesc, vindec. (Ety. leac.)

lighă, s. bale; *ați cură lighăli*, iți cură balele.

lighăviri, a se tachina cu dragoste : *leşili si lighăvēcŭ cu cupilașil'*, Fetele se tachinau cu flăcăii.

limbă, s. limbă; ~ *cu brincelă*,
nume de floare (Ety. lt.)

limbeți, pl. *limbėti*, s. nume
de pasere. Este mare, de mărimea
berzei, cu aripi albe și verzi pe
marginii.

limnă! *an' vini să-ți leu lim-
nă, să va las singuri*, imi vine
să-mi ieau lumea in cap, și să
vă las singuri.

limónu, s. lemni. (Ety. gr. lt.)

limoan'i s. lemie. (Ety. limoniu)

linguricu s. partea corpului de
la inimă. Arom. *lingurice*. (Ety. m.
lingură)

lipés, v. IV, lipesc. (Ety. sl.)

lišic'oana, s. strugure negru,
(Ety. sl.)

liturgh'ia, s. prescure. (Ety. gr.)

liunár, s. pruncul lehuzei, cind
n-a trecut peste 40 zile.

li'uncă, pl. *li'unt'i*, s. lehuza.

livéu, s. nume de floare.

lizét, s. gust. (Ety. tk.)

loc, pl. *locuri*, s. loc. (Ety. lt.)

lost, pl. *loasti*, s. lemnul cu

care se inchid ușile. Arom. *sirtu,
lostur*.

lovés, v. IV, vinez. (Ety. sl.)

loçrum, s. (Weig. 6), lacrimă.
(Ety. lt.)

lucrător, fem. ~ *oai*, s. lucră-
tor. (Ety. lt.)

lud, adj. nebun. (Ety. sl.)

lumi, s. lume. (Ety. lt.)

luminari, s. lumânare care se
arde la biserică. (Ety. lt.)

lumutés, v. IV, vorbesc pe ne-
înțeles; *ți lumutési*, ce trancă-
nești, ce flecărești

lun = alun. (Ety. lt.)

lună, s. lună. (Ety. lt.)

lună, s. alună (Lugunța). (Ety. lun)

lung, adj. lung. *Du nec lungă,
dă, adă puțină lungă* (adică: apă.)
(Ety. lt.)

lun'i, s. alună și nume de loca-
litate la Lugunța, unde se află
mulți alună. (Ety. lun)

Lun'ca, s. nume de bou, de
vițel, născut Lună. (Ety. Lună)

lupată, pl. *lupoti*, s. lupată.
(Ety. sl.)

L^y

Pa, pron. Dat.=ii, ei, i. (Ety. lt.)

Ĥepuri, s. iepure: *Ĥepuril' si
irlés*, iepurii se mirlesc. (Ety. lt.)

Ĥert, v. I, perf. *Ĥirtăi*, inf. *Ĥir-
tari*, Ĥert. Arom. *Ĥertu*. (Ety. lt.)

Ĥin, s. in. Arom. *Ĥin*. (Ety. lt.)

Ĥub, s. un colan de lemn, care
se pune de gîtul oîlor și caprelor
și de care se anină un clopoțel.
Arom. se numește: *cotur*.

Ĥubniță, s. carpuz, pepene ver-
de. (Ety. sl.)

Ĥumintreă, adv. altmîntrelea.
Ioă știu și Ĥumintreă. Eă știu și
alt-fel, și altmîntrelea. *Ioă să-ți
fac și Ĥumintreă*. Eă să-ți fac și
altmîntrelea. (Ety. lt.)

Ĥumintruleă, adv. (vezi *Ĥumin-
trăă*, (Ety. lt.)

Ĥupés, v. IV, descoj, scot
scoarța. (Ety. sl.)

Țurăa, adv. aiurea. Arom. *a'ŭ-răa*. (Etyrn. It.)

Țutinic, s. partea gitului de supt

ceafă. Arom. *zvercă*.

Țutiță, s. șarpe din apă.

M

Maiu, s. Maiu. (Etyrn. It.)

mal, adv. mult, mulțime. *Ioŭ am mult mal*. Eŭ am mare mulțime. Arom. *mal* și *mală*, înseamnă grămadă mare: *Mal dă-avăare*, mare grămadă de avere. (Etyrn. It -alb)

mamă, pl. *mami*, s. mamă. (Et. It.)

mărdini, pl. *mărdini*, s. margine. (Etyrn. It.)

mari, adj. *mări*, mare. (Etyrn. It.)

marșoși, pl. *marșoși*, s. muși.

marț, articulat: *marța* și *martata*. **Marți**. (Etyrn. It.)

măscuri, adj. masculin: *ied feminii*, *n'el măscuri*. (Etyrn. It.)

mastic, v. I, mastig, rumeg. *măstică ūomu*, *rumegă vitili*. Amestecă oamenii, rumegă vitele. *Tu încă măsticată mănâncă*. Tu încă amestecată mănâncă. (Se zice pentru cine e cu mintea încă ne-coaptă, tratându-se prin modul acesta de copil). (Etyrn. It.)

mașă, pl. *mași*, s. clește.

matiniță, s. lapte acru. Arom. dală.

matită, s. regina albinelor. *Matmat!* este strigătul cu care se cheamă albinelă. (Etyrn. sl.)

mață, s. mațe (Etyrn. It.)

maxom, s, prune nebotezat.

măcăș, v. IV. stilcesc.

măimun, s. măimun. (Etyrn. tk.)

maistor, s. meșter Arom. *ma-*

stur. Este deosebire la Miglăniți între *maistor* și *zidar*. *Zidar* este acela care construiește case, pe cind *maistor*, acela care tieluește bine o poveste, care știe să te joace frumos etc. (Etyrn. It.)

maistorloc, s. meșteșug. (Etyrn. *maistor*).

mălvăes, v. IV, morfolesc, Arom. *șumulescu*.

mănat, adv. *mănat vini*, veni țirziu. (Etyrn. It.)

măraz, s. dor, jale. (Etyrn. tk.)

mărăcuni, s. amărăciune. (Etyrn. It.)

mărare, s. amărire, amărăciune. (Etyrn. It.)

mărdăașă, pl. *mărdăali*, s. mărgea. ~ *di ocl'u*, mărgeaua ochiului. (Etyrn. It.)

mărdeli, s. se numește partea minii unde se poartă brățare. (Etyrn. *mărdăașă*).

măre, interj. mo!

mărit (mi), v. I, mă mărit. (Etyrn. It.)

mărlés (mi), v. IV, *oili si mărlés*, oile se mărlése.

măroși, s. cotoi.

măros, adj. amar. (Etyrn. It.)

mărsit, adj. spurcat, care nu postește. (Etyrn. sl.)

mărtin, s. măracine.

măseăușă, s. măsea. (Etyrn. It.)

mășeo, s. (Weigand, p. 8) măsea. (Etyrn. It.)

măstăgarcă, s. furca care servește la încărcatul cailor. Arom. *furtutire*.

măștrapcă, s. oală mare în care se păstrează vin. (Ety. tk.)

măținiș, s. tot ce se aduce la moară ca să fie măcinat, griu, porumb, mei etc. (Ety. mașin.)

mbet (mi), v. I, mă îmbăt. (Ety. lt.)

măasă, s. se numește o pătură de lână care se așterne pe masă. Arom. *misale*. (Ety. lt.)

Megl'en, provincia Meglenia, numită și:

Megl'enia. (Veđi mai sus).

mêjluc, s. mijloc; *an mêjlucu di casă*, în mijlocul casei; *an~di 'oruri*, în mijlocul horelor. (Ety. lt.)

meľu, s. mei. (Ety. lt.)

mes, s. lună. (Ety. lt.)

mêștic, v. I, amestec. *Poini misticată*, piine amestecată (cu griu și seacă saș porumb). *Agru la misticăi*, adică: il lucrăi de două or. Inf. *misticari*. (Ety. lt.)

mic'e, v. miș; perf. *misticari*. (Ety. lt.)

mic'eut, adj. micuț.

migl'ină, s. neghină.

mijlucân, adj. mijlociu. (Ety. lt.)

mijș, v. mijesc. (Ety. sl.)

milués (ti), v. IV, te doare, te iubesc. (Ety. milă.)

miluít, adv. mizericordios. (Ety. milă.)

mil'ă, Num. miă. (Ety. lt.)

minc'ună sau *minc'uni*, s. mincună. (Ety. lt.)

minés, v. IV, schimb. *Si mini vremêș*, se schimbă timpul. (Ety. sl.)

mingh'uşă, s. cercel. (Ety. tk.)

mingh'igh'ós, s. nume de floare.

mint, v. IV, mint. (Ety. lt.)

mințót, part., adj. mințit. (Ety. lt.)

mințori, inf. mințire. (Ety. lt.)

mirang'ă, pl. *mirang'i*, s. nume de arbore cu corpul roșu, și a cărui lemn este foarte bun pentru vopsit. *Crețta ca mirang'ă*, fragetă ca *mirang'ă*.

miráz, s, zestre. (Ety. tk. gr.)

mirindi, adv. merinde, timpul cu o oră și 1/2 înainte de întunecate. Arom. *mirindi*. (Ety. lt.)

mirinđ, s. locul unde se odihnesc oile în timpul zilei, vara. Arom. *amiriđ* și *miriđu*. (Ety. lt.)

mirinđ, v. I, *mirinđă oili*, se odihnesc oile în *mirinđ*. Arom. *amiriđ*, inf. *amiriđari*. (Ety. lt.)

mirusés, v. IV, mirolesc. (Ety. gr.)

miruslifcă, s. nume de floare mirositoare. (Ety. gr.)

misircă, s. curcan. (Ety. Misir-Egipt.)

misúr, pl. *misuri*, s. farfurie de pământ. Arom. *misură*. (Ety. lt.)

miuréz, v. I, miaur. miorlăesc. *mața miurează*, pisica miorlăește. (Ety. onom.)

minată, pl. minoți, s. Arom. *m'nata*, cît incape o mină plină. (Ety. mină.)

mîncătură, s. mîncare. (Ety. lt.)

mîncát, adv. dis-de dimineată; *s-ti scol' ancă mîncát s-ti duți la agru, și ca s-anflămônđăși, sa z-vin' sa mănânti*, să te scol' dis-de dimineată ca să te duci la agru, și dacă veți inflimînzi (ți-o fi foame), să vii să mănînci. (Ety. lt.)

mînuși, s. Arom. *mănușă* (de ulcior); *caț-u bun di mî-*

nuși să nu si frongă. Prinde-o bine de coadă, ca să nu să fringă.

(Ety. It.)

mlăznic'ár, s. păstor de oi cari dau lapte și cari se numesc la Meglenia : *mlăznițe* (Arom. *mătrițe*)

(Ety. sl.)

ml'or, s. ied de doi ani.

mo. adv. acum. (Ety. It.)

mōară, pl. *moruri* și *mōari*, s. moară. (Ety. It.)

mōarti, s. moarte. (Ety. It.)

moch'ă, s. sevă.

molác, adj. moale, molcom.

momés, v. IV, momesc. *Picurarumumești oili*, păstorul chiamă, momește oile, (Ety. sl.)

mor, v. IV, mor. (Ety. It.)

mori, interj. cînd se adresează femeea către bărbat; pe cînd bărbatul chiamă pe o femeie cu apelativul: *mari*.

moș, pl. *moși*, s. bătrîn. moș-neag. (Ety. alb.?)

moți, adv. acuma. (Ety. It.)

moû, s. părul subțire, cum e părul de pe obrazul femeilor.

moglă, s. ciată, negură. (Ety. sl.)

mōin, adv. mine. (Ety. It.)

mōindi-za, adv. ziua de mine, ziua următoare. (Ety. mōin + prep di + za = zi.)

møl, s. mal; nume de localitate. (Ety. It.)

mōnă, pl. *mōn'ă*; s. mină. (Ety. It.)

mōncea, adv. de vreme; *früher* (germ.) pe minecate, (Weig. 33). (Ety. It. mane.)

mōnică, pl. *mōniți*, s. minecă. (Ety. It.)

mōscă, pl. *mōști*, s. catir. (Ety. sl.)

mrac, adv. amurg. *Vini an mrac*, vine în amurg.

mreăjă, s. mreajă. (Ety. sl.)

muc, pl. muți, s. muc. (Ety. It.)

mucăés, v. IV, mugesc, *bou mucăești*, boul mugește. (Ety. onom.)

muel'ă, s. partea toporului care nu taie. Arom. *muhl'ie*. (Ety. It.)

muc'e, v. I, mușc. (Ety. It.)

muc'ătură, s. mușcătură. (Ety. *muc'e*.)

mulg, v., inf. *mûlđiri*, mulg. (Ety. It.)

muliû, s. partea păroasă a lucrului mucezit;

mult, pl. *mul'ți*, adv., mult. (Ety. It.)

mul'arușcă, s. femeușcă. (Ety. It.)

mul'ari, s. muțere, nevastă. (Ety. It.)

mumă, pl. *mumôn'ă*, s. mamă. (Ety. It.)

mumúș, s. nașul (care botează pe cine-va); *drumu mumușului*, calea lui Traian. Arom. *calëa lăp-telui*.

murg, adj. murg, de culoare neagră ca amurgul serii. (Ety. It.)

murg, s. nume de animal.

murmîi, pl. *murmin'ă*. Arom. *murmin'ă*, zilele d'întîi ale lunei August, care se observă, spre a se putea cunoaște ce timp va face în cursul anului. (Ety. gr.)

murmînt, s. mormînt; pl. *mur-minturi*. (Ety. It.)

musă, adj. vită cu pete albe la sprincene și la nas: *capră musă*.

muscă, pl. *muști*, s. muscă. (Ety. It.)

mustác, pl. *mustată*, mustată. (Ety. gr.)

mușită, s. insecte mici de tot, cari rod hainele. (Ety. moașe?)

mutuvilă, s. răschitor.
muzir, adj. intrigant. (Ety. tk.)

N

na, pr. Acus. Dat., ne. (Ety. lt.)
najoță, s. se numește cureaua suptire cu care se împletește o-pincele, traga, etc. (Ety. sl.)

nalbă, s. nalbă. (Ety. lt.)
nalbés, v. IV, înalbesc. (Ety. lt.)
nalt, adj. pl. *nal'ti*, nalt. (Ety. lt.)
naltș, v. I, înalt; *mi naltóï*, mă înălțai; *naltonda*, înălțându-se. (Ety. nalt.)

napeum, prep. pe urmă. (Ety. sl.)
napuc'qri (!) descoperit peste tot.
nas, pl. *nasuri*, s. nas. (Ety. lt.)
natimă, s. *fesi ună natimă cu noi*, și-a făcut o anatemă cu noi. (Ety. gr.)

naunglu, v. I, a proba cu unghia fructul, pinea și ori-ce lucru moale. (Ety. lt.)
nabuzari, inf., îmbuzare; *ti-n' ti nabuzóși sa*, ce mi te-ai îmbuzat așa? (Ety. buză).

nădăvác, s. fir de mătase care la Arom. se numește *cusonă*.
nădurlés, v. IV, mă buzumflu.
năfară, adv. afară. *Iel si duți năfară*, el se duce afară. (Ety. lt.)
năinte, adv. nainte. (Ety. lt.)
nămafí, s. vită. Arom. *numál'ű*. (Ety. lt.)

năpói, adv. înapoi. (Ety. lt.)
năprășós (mi), mă prăfuesc. (Ety. sl.)

nărănc'ătúri, s. parcele, cari vin în a treia sară, după nașterea cui va și-î menese viitorul. (Ety. sl.?)

nărănc'ós, v. I, comand. Arom. *dimîndu*.

născúp, v. IV, scui. *Musca aű născupi carnă*. Musca scui pă carnea; *al' născupi an rost*, îi scui pă în gură. (Ety. lt.)

ncare, v. I, încarc. (Ety. lt.)
nel'in (mi), I, închin. *Tin'ir' si anel'ină*. Tinerii se închină. (Ety. lt.)

nel'inăc'uni, s. închinăciune. (Ety. *nelin*).

ncreșterăa sôarli, s. răsăritul soarelui. (Ety. lt.)

ndirég, v. conduc. *Ndiređi-la ponă casă*, condu-l pînă acasă. (Ety. lt.)

neăuă, s. nea, zăpadă. (Ety. lt.)
nec, v. I, înec, string de gît, omor. Blesteme: *Necu pri tini, necu an tini, necu sup tini!* perf. *nicát*, inf. *nicari*. (Ety. lt.)

negru, adj. negru. (Ety. lt.)
negric'ós, adj. negricios. (Ety. negru).

ngl'eț, s. înghiet. (Ety. lt.)
nibún, adj. prost: *lucru nibún* lucru prost. (Ety. lt.)

nicăiurăa, adv. ni-ăiri. (Ety. lt.)
nicl'éz v. I inf. *nicl'izari*, a nechieza; *calu nicl'ază*, calul nechiază.

nic'eum, adv. a sta pe burtă. Arom. *pi dinti*.

nigrés, v. IV, înegresc. (Ety. uegru).

nigric^{ios}, adv. negricios (v. *negric^{ios}*), (Ety. negru).

nină, s. mătușă.

ninel, s. inel. (Ety. lt.)

nipót, s. nepot. (Ety. lt.)

nisărát, s. adj. nesărat. (Ety. lt.)

niveștă, s. mireasă. (Ety. sl.)

nivistul^ă, s. nevestuică. Arom. *nivistul^ă*. (Ety. sl.)

nizi, mează. (Ety. lt.)

nőapti, s. noapte: *Nőapti bună!* noapte bună; *pristi~*, în miezul nopții: *nizi~*, mează noapte. (Ety. lt.)

Ŋnti, s. *Ninta*, oraș locuit de Români turciți; pe bulgărește *Niti*, pe turcește *Nótië*.

nőrur, s. nări. (Ety. lt.)

nőtini, pl. *nőtin^ă*, s. noaten. (Ety. lt.)

nsor, v. I, însor, *mi ~*, mă însor; inf. *nsurari*, însoare. (Ety. lt.)

ntunéc, v. I. întunec, a deveni întuneric. *Ioă ntunicăi casă*, M-a apucat întunericul (noaptea), fiind acasă. (Ety. lt.)

n^ăzăț^ă, adj. mează-zi, *să vin^ă după~*, să vii după mează-zi. (Ety. lt.)

n^ăed s. miez. (Ety. lt.)

n^ăel, s. miel. (Ety. lt.)

n^ăercuri, s. Miercuri. (Ety. lt.)

Ŋa, adv. aci. (Ety. lt.)

őală, pl. *őali*, s. oală. (Ety. lt.)

őară, s. ceas, dată; *ună ~*, o dată. *din nă őară*, dintr-o dată, *doă őor^ă*, de două ori. (Ety. lt.)

ntunicari, s. inf. întunecare. (Ety. lt.)

nțap, v. I. înțap. (Ety. țeapă.)

nu, adv. nu. (Ety. lt.)

nucă, pl. *nuț^ă*, s. nucă. (Ety. lt.)

nume, s. nume; *nume-ta*, numele tău. (Ety. lt.)

numir, s. umăr. (Ety. lt.)

numir, v. I. număr; *ai, să numirăm oile*, ai să numărăm oile. (Ety. lt.)

nun, s. nun, naș.

nuntă, s. pl. nunți, nuntă. (Ety. lt.)

nuntru, adv. an ~, înăuntru. (Ety. lt.)

nvărtés, v. IV, învîrtesc; învelesc. (Ety. lt.)

nvesc (mi), v. III, mă îmbrac, perf. *nviscăi*. (Ety. lt.)

nvîng, v. perf. *nvîng*, inf. *nvîndiri*, înving. (Ety. lt.)

nvirín, (mi), v. I, mă supăr, mă întristez. Arom. *mi nvirín*. (Ety. lt.)

Nⁱ

n^ăicurie^ă, adv. nițel, puțin-tică, citățime foarte mică. (Ety. *n^ăic*.)

n^ăicură, s. pl. ~i, fărămături, *Do-n^ă ună n^ăicură di tutún*, dăm nițel tutun. (Ety. *n^ăic*.)

n^ăir (mi), v. I, mă mir. (Ety. lt.)

O

őaspi, pl. *őaspiți*, s. musafir, cunoscut. *Ťirėți őaspiți?* cereți oaspeți, musafiri. (Ety. lt.)

őați, adv. aci. (Ety. lt.)

ăospit, s. ospet. *Mi duș an~*,
mă dusei în ospetie. (Ety. It.)

oclu, s. ochiū; ~ *boūluī*, ochiul
boului (nume de floare. (Ety. It.)

of, interj. of! Nume de ființă
supranaturală în basme.

ofcăés, v. IV, oftez. (Ety. of.)

opăc, s. om răū. (Ety. sl.)

opucăt, adj. răutăcios, apucat de
cele rele. (Ety. opăc)

or, pl. *oruri*, s. horă. (Ety. gr.)

orbu-oclu, s. partea laterală a
ochiului supt timplă. (Ety. It.)

os, s. os; ~ *mort*, Arom. os
mortu. (Este un fel de boală ce
apare pe la închietura minilor sau
a picioarelor; arșicele se numesc
osi la Megleniți. Jocurile cu ar-
șice nu sint la modă. (Ety. It.)

ons, pl. *onși*, s. ins, persoană
(Ety. It.)

osti, s. oaste, soldați. (Ety. It.)

P

Pală, pl. *pali*, s. spadă; caver-
tură de lână; velindă de lână.

palmă, pl. *palmi* s. palmă.
(Ety. It.)

pal'os, s. paloș. (Ety. sl.)

papără, s. ferică cu a cărei ră-
dăcină, se nutresc porcii. (Ety. gr.)

pasc, v. III, pasc; *ti ti paști?*
ce te rumegi?; *éapili si pasc*.
(Ety. It.)

pastir, pl. *pastiri*, s. păstor de
vite. (Ety. It.)

Paști s. Paști; nume de floare.
(Ety. It.)

pat pl. *pături*, pat; locul unde
se culcă porcul.

păeantă, s., ~ *di éasli*, se nu-
mește lemnul de care se leagă
vita în iesle. (Ety. paie?)

pălască, s. se numește *cianta* în
care se proată pieptenele, oglinda,
cremenele, amnarul, și cele lalte
unelte de natura aceasta. (Ety. tk.)

pălăumb a, s. Arom. *țapurnă*,
un fel de spin care produce un
fruct negru de mărimea stru-
gurelui, dară care conține sim-

bure. La mîncare este foarte acru
și restringent.

pălăur, s. vas în care se ser-
vește rachiū. Arom. *păgur*.

pălmută, s. palmă. (Ety. palmă).

păng'ac, s. manta de lână de
capră. Arom. *tîmpare*.

părlie, s. scîndura, în care se
așază plăcinta, după ce se scoate
din *poindă*.

părnăr, pl. *părnări*, s. un fel
de arbust. Arom. *părnare*.

păspăl'at, un fel de făină. (Ety. gr.)

păstrés, v. IV, inf. *păstriri*,
part. *păstrit*, păstrez.

pătpălóg, s. prepeliță. (Ety. onom.)

pătpălușcă, s. prepeliță. (Et. onom.)

pățăn, adj. scurt; puțin. *Uom*

pățăn, om scurt. (Ety. It.)

pățătúri, s. suferințe. (Ety. v. pat.)

pățós, v. pat, sufer. inf. *pățori*.
(Ety. It.)

păćică, s. batistă; șervet, petec,
țol. (Ety. It.)

per, v. pier. (Ety. It.)

per, s. păr (pom); păr (din cap).
(Ety. It.)

perd, v. pierd. (Etym. lt.)
perc'ie, s. perișor. (Etym. lt.)
perd, s. pierd; part. *pirdút*, pierdut; *pérdirí*, pierdere. (Etym. lt.)
perușán', s. pl. periș lăsați de femeii ca podoabă pe frunte. (Et. per.)
pédică, s. p'edică. (Etym. lt.)
penă, s. pană. (Etym. lt.)
peră, s. pară. (Etym. lt.)
pești, s. pește. (Etym. lt.)
petic, s. petec. (Etym. lt.)
pétiți, s. pl. scutece. (Etym. lt.)
pic, v. pic; *pică ploae*, pică ploae.
pică, s. pic, picătură.
picati, s., pl. *picóți*, păcat. (Etym. lt.)
picátós, adj. de compătimit; păcatos. (Etym. lt.)
picătués, v. IV, păcătuiesc. (Et. păcat).
picătură, s. picătură. (Etym. lt.)
pienés, v. IV împing, pocnesc. (Etym. pic).
pieól, s. iad. (Etym. sl.)
pie'ór, pl. *pie'óri*, s. picior. (Etym. lt.)
pidnel'i, s. păduchiu. (Etym. lt.)
píja, s. prunc nebotezat.
pin, s. pin. (Etym. lt.)
pipélnică, s. locul unde se stringe cenușa. (Etym. sl.)
pipér, s. piper. (Etym. lt.)
piperigă, s. fluture. (Etym. sl.)
pipón'ŭ, s. pepene galben. Arom. *pěápini*, (Macedonia), *pipón'ŭ*. Epir. (Etym. lt.)
pirdúh, pl. *pirduhuri*, s. păr de găină, fulgi de găină.
piric'ani, s. eclipsă de lună. *Si tal'i un lemn pri ~ nu angh'ir-minușăști*, dacă tai un lemn pe

eclipsă de lună, nu viermeneste. (Etym. lt.)
pirustie, s. f. perustie. (Etym. gr.)
pisăés, v. IV scriu. (Etym. lt.)
pscă, s. se numește fluierul care servește cimpoiului la cîntat.
piștímál, s. peschir; șervet. (Etym. tk.)
pină, prep. pină (vezi: pön) (Etym. lt.)
pirc'és, v. *căprili si pirc'és*. (Etym. sl.)
pirc'că, s. vergea, lemn.
pirlóg, s. cuib de găină, cuib de iepuri. (Etym. gr.)
píziriști, s. tirg (Etim tk. bazar+iști).
plasti, s. lină scărmanată și pieptănată cu piepteni de lină. (Arom. *plasti* și *apale*); *Plăsti di năuă*, fulgi de nea.
plăcnés, v. IV, pleznesc. (Etym. sl.)
plățindă, pl. *plăținđi*, s. plăcintă. (Etym. lt.)
plec, v. I, aplec. (Etym. lt.)
plevă, s. paiul de grîu; pleavă. (Etym. lt.)
plicătoari, s. femei care apleacă pe un prunc; *mul'ari ~*, femei aplecătoare, care dă lapte la un prunc; *Oi plicători*, oi de muls. Arom. *Aplicătōare*, se numește oaea, căreia i-a murit mielul și se mulge pină cînd se face stînă, cam pină pe 1-ŭ Maiu. (Etym. aplec = dau sŭ sugă lapte).
plitencă, s. împletitură de păr. (Etym. pleată).
plōac'ă, s. potcoavă.
plōască, s. ploscă, în care se pune vin (Etym. sl.)
ploci, s. pl. plăcile de argint

- saŭ de aur, care se poartă la briu de către femei. (Ety. *plouace*).
- plong**, v. I. pling, perf. *plonș*, plinseî. (Ety. *lt.*)
- plin**, adj. plin. (Ety. *lt.*)
- plîtes**, v. IV, împletesc. (Ety. *pleată!*)
- plîsnic**, pl. *plîsniță*, palmă.
- poartă**, s. poartă. (Ety. *lt.*)
- poiată**, s. Arom. *puiată*.
- poimîni**, adv. poi-mîne. (Ety. *lt.*)
- popă**, pl. *popi*, s. popă, preot. (Ety. *lt.*)
- postés**, v. IV, postesc. (Ety. *post.*)
- poindă**, s. o tîpsie de pămînt în care se face și se coace plăcintă. (Ety. *lt.*)
- pon**, prep. pînă, ~ *la* = pînă la; ~ *di* = pînă de. (Ety. *lt.*)
- pra(h)**, praf. (Ety. *sl.*)
- prăcî**, s. pîrciu. (Ety. *sl.*)
- prădun**, v. I., preadun; aștept; acceptez. *Prădun-ti la criel*, adună-ți mintea la cap. (Ety. *pră + adun.*)
- prăés**, v. IV, *puîi prăés*, păserele zboară; **prăetór**, zburător. (Ety. *lt.*)
- prălfî**, s. măgar mic, căruia nu i s'a pus încă samar.
- prăștilă**, s. scara de la cal.
- preună**, adv. împreună. (Ety. *lt.*)
- pri**, adv. prep. prea; pe; *pristi*, peste. (Ety. *lt.*)
- pric'uc'át**, adj. răcit tare, în cît nu-sî poate mișca membrele. Arom. *aci'tát* (prins).
- prich'ia**, s. zestre. (Ety. *gr.*)
- pricóc**, v. precoc, răsoc. (Ety. *pri + coc.*)
- pridár**, v. I, fac, dreg din nou. (Ety. *dar.*)
- prifrónt** adj. rupt, frînt. *Lupu-î prifrónt, că domnu la pritrómsi cu catal.* (Ety. *lt.*)
- prigác'î**, s. poala.
- prijúr**, v. I, conjur; *ti ~ să nu spun'î*, te conjur să nu spui. (Ety. *lt.*)
- Pril'î**, s. Aprilie. (Ety. *lt.*)
- prima**, adv. întii; prim. (Ety. *lt.*)
- primaveră și primaverilă**, s. primăvară. (Ety. *lt.*)
- primărit**, (mi), v. mă mărit pentru a doua oară. (Ety. *lt.*)
- prima**, Num. întiul, primul. (Ety. *lt.*)
- prin**, prep. prin. (Ety. *lt.*)
- princă**, s. prinsoare de paseri.
- pringă**, prep. pe lingă. (Ety. *pre + (l)ingă.*)
- prinsór**, (mi) v. I, mă reinsor. (Ety. *lt.*)
- priscalic**, v. I, încalec peste cine-va; tresar peste cine-va. (Ety. *pris + calic.*)
- priună**, adv. împreună. (Ety. *lt.*)
- privéd**, v. prevăd; inf. *privi-deri*, prevedere. (Ety. *ved.*)
- próapi**, prep. aproape și *propi* (?). (Ety. *lt.*)
- proch'î**, v. I, perf. *pruch'ái*, apropiez, mă apropiu. (Ety. *aproape.*)
- Proda**, s. nume de localitate lingă Lugunța.
- prost**, adv. în picioare. *Ioú stau prost*, eú stau în picioare, stau drept. Arom. *mprostu*. (Ety. *sl.*)
- prumunancă**, (mi-si), v. imp., mi se mănincă, mi-e a minca. (Ety. *pru + măninc.*)
- prun**, s. prun. (Ety. *lt.*)
- prună**, s. prună. (Ety. *lt.*)

pruvideri, s. a se face zi. Arom. *aperire*. (Ety. ved.)

psaléz, v. cînt în biserică. (Et. gr.)

pu, prefix slav. care se întrebunțează la o mulțime de cuvinte în limba Megleniților.

puerifcă, s. un fel de pom al cărui fruct se mănincă. Arom. *bubuľană* și *bubuľiță*.

pueróv, pl. *pueróavi*, s. învelitoare de lină. (Ety. sl.)

pugudés, v. IV, nimeresc. (Ety. alb-sl)

puĩampu, s. păianjen.

puĩmoĩni, (vezi, *poĩmoĩni*) (Ety. lt.)

pulată, pl. *pulóti*, s. casă înaltă cu un cat sau cu două. (Ety. palat.)

pulicár, s. policar, degetul mare. (Ety. lt.)

pulm, pl. *puľmi*, și *pulmuri*, pumn, pulm; cit începe în cele două miní. (Ety. lt.)

pulmă, s. miní pline cu ceva, *pulm*. (Ety. pulm)

pulóg, s. ărbă lăsată să se usuce, ca să devie fin.

puľu, s. puiul. (Ety. lt.)

puľcă, s. puicută; vezi: *băbľóce*, pl. face: *puľťi*. (Ety. lt.)

pumén, s. pomelnic, parastas. (Ety. lt.)

pun, v. perf. *puş*, inf. *púniri*, pun; *mi* ~, mă suiú. (Ety. lt.)

pupărdés (mi), mă acoper la cap.

pupăreteă, s. șezătoare.

pupcă, s. pupază; prescure. (Ety. lt.)

purťól, s. purcel. (Ety. lt.)

puscă, s. oțet. (Ety. lt.)

pustít, lucru de post. (Ety. post)

put, v. IV, *put ca la aiľu*, miros a usturoiú. (Ety. lt.)

putirés, v. IV, urmăresc pe cine-va, vinez cu armele. (Ety. poteră)

puťón, puťin. (Ety. lt.)

puvel'a, s. putere. (Ety. sl.)

R

Rai, s.. raiú, paradis. (Ety. sl.)

rámură, pl. *ramuri*, s. ramură. (Ety. lt.)

rasglób, s. încheetura genuchiului. (Ety. sl.)

raťi, adv. rece. (Ety. lt.)

răch'ia, s. rachiú. (Ety. tk.)

răcutină, s. scuipat mult; flegmă. Arom. *hĩrpă*.

răgh'isi (si), ~ *cutótu*, se rugină cuțitul.

răgușă, *őae* ~, = oae cu coarne. (Ety. raucus?)

rămón, v. III, rămiiú. (Ety. lt.)

rănés, v. IV. hrănesc, nutresc. (Ety. hrană)

răpés, v. IV, răpesc. (Ety. lt.)

răpós (mi), v. I, mă repauzez. (Ety. lt.)

răputină, s. loc pietros.

răsár, v. IV, răsar. (Ety. lt.)

răscă'őari, s. pl. (?).

răslán, s. leú. (Ety. tk.)

răsól, varză murată. Arom. *mőare*.

răsplóng, v. lăcimez: *mi răsplónş*, mă istovii plingind; *ťi*

- la răsplónđi fic'oru?* ce-l deplîngî pe feciorul? (Ety. plong.)
- răspărcăit**, adj. răsîndit. (Et. sl.)
- răstrocolés**, v. IV, rostogolesc.
- raşút**, v. pr. a răsuci; mi ~, mă răsucesc. (Ety. şut.)
- rătés**, v. IV. răcesc. (Ety. rece)
- răţimînt**, s. răceală, *antrô răţimintu an mini*, intră răciala în mine. (Ety. rece)
- răvnác**, loc neted, pajşte aşezată pe un munte. (Ety. sl.)
- răzînt**, s. argint. (Ety. lt.)
- ricăés**, v. IV, măgarii *ricăesc*.
- rid**, pl. *ridurî*, s. Arom. *tumbă*. (Ety. lt.)
- rieti**, pl. *rieti*, s. armăsar (Arom. *arête*). Berbec, ţap, cal, (nebătutî.) (Ety. lt.)
- rimilés**, v. IV, (mi)= mă scarpin. (Ety. rimă).
- rín**, s. anin. Arom. *arin*. (Ety. lt.)
- rîderi**, s. ridere. ris. (Ety. lt.)
- ripă**, pl. *ripi*, s. piatră care serveşte la măcinat la moară. (Ety. lt.)
- rôagh'ă**, s. rugină; un fel de boală; *rôagh'ă li caţă vitili, ôáminil', gălin'li = Rôagh'ă* dă în vite, oameni, găini.
- roată**, s. roată, care serveşte la făcutul oalelor.
- rod**, perf. *ros*, rod; fig. mănînc bătae. (Ety. lt.)
- rog**, (mi), v. I, rog, mă rog: *Rugôndurlăa-sî muri*, muri, rugîndu-se. (Ety. lt.)
- roguz**, s. rogoz, papur. (Ety. lt.)
- rost**, s. gură. (Ety. lt.)
- rođ**, *rozi*, *rođi*, v. rid, rizi, rîde. (Ety. lt.)
- ropă**, s. stîncă; ~ *di var*, stîncă de var. (Ety. lt.)
- ropă-roşi**, s. nume de localitate la satul Birislaŭ, Meglenia. (Ety. lt.)
- roŭ**, s. rîu mare, fluviu. (Ety. lt.)
- roŭ**, adj. rău: *ŭomu bun, nu si faţi roŭ, niţi si anrăeşti, cum anrăitu*, omul bun nu se face rău, nici nu se supără ca cel întăritat.
- rubă**, pl. *rubi*, s. haină. (Ety. sl.)
- ruc'óc**, s. prînz; *pri la~*, pe la prînz; *la ~ bitôrn*, la prînzul mare. (Ety. sl.)
- ruc'ós**, v. prînzesc; inf. *ruc'óri*. (Ety. sl.)
- rudán'**, s. cicric. (Ety. sl.)
- rudă**, adj.(?) cerculată(!)
- rug**, pl. *ruji*, s. spin. (Ety. lt.)
- rugăc'uni**, pl. *rugăc'ún', s. rugăciune. (Ety. lt.)*
- rugămintu**, s. rugămintă. (Ety. lt.)
- rugăsit**, adj. argăsit, tăbăcit. (Ety. gr.)
- ruguzină**, pl. *ruguzin', s. rugujină. (Ety. lt.)*
- ruŭcă**, s. strugure. *Dô-n' ună ~ di uă*. Dă-mi un ciorchine de struguri.
- rumig**, v. r. rumeş. (Ety. lt.)
- runc**, adj. rar(!)
- runés**, v. IV, fărîm, presar.
- rup**, v. perf. *rups*, inf. *rúpiri*, part. *rupt*; rup. (Ety. lt.)
- ruptătúr**, s. ţol, ruptură, lucruri rupte. (Ety. rup)
- rus**, fem. *rusă*, adj. rus, blond.
- Rusa**, s. rusaliă.

S

- saăt**, s. ceas, oră. (Ety. tk.)
- sac**, pl. *sați*, s. sac. (Ety. lt.)
- salcă**, pl. *solți*, s. salcie. (Ety. lt.)
- saldi**, adv. numai. (Ety. tk.)
- Salniță**, s. nume de riș la Lunguța.
- samar**, s. cerul guri; samar. (Ety. gr.)
- sănătós**, adj. sănătos. (Ety. lt.)
- sap**, v. I, sap. (Ety. lt.)
- sar**, v. I. însar; *sar brânza*, însar brânza; *sar pești*, însar pești, perf. *sărâi*, inf. *sărari*. (Ety. lt.)
- sar**, v. IV, sar, răsar; perf. *sărîi*, inf. *săriri*. (Ety. lt.)
- sari**, s. sare; ~a *băba* răi, grindine mărunta. (Ety. lt.)
- satur** (mi), v. I, mă satur. (Ety. lt.)
- săghîă**, s. Se numește un fel de cămașă, care se îmbracă pe cămașuță și este mai mică decît cămașuța și despicață înainte.
- săluc**, s. respirație, *le ta-l~u*, respiră!
- sămărit**, adj. cu samar, care poartă samar; *nisămărit*, fără samar. (Ety. samar.)
- Sămbată**, s. Simbătă. (Ety. lt.)
- săptămână**, s. săptămîna. (Ety. lt.)
- sărata**, s. dăr de brînză. (Ety. sărat.)
- săratură**, s. săratură; lucru sărat. (Ety. sare.)
- Sărună**, s. Salonic, oraș port în Turcia. (Ety. lt.)
- sărúp**, v. I, perf. *surupăi*, inf. *surupari*, surp. (Ety. lt.)
- sărút**, v. I, sărut. (Ety. lt.)
- scafă**, s. pl. *scafi*, pahar. (Ety. gr.)
- scală**, s. scară. (v. scară). (Ety. lt.)
- scant**, s. scaun. (Ety. lt.)
- scap**, v. scap, păzesc: *mi scăpa Domnu!* să mă păziască Dumnezeu; *scap di borg* rău, scap de datorii. (Ety. lt.)
- scapit**, s. apus; v. apun; inf. *scăpitari*, apunere; *scăpito*, *si ziți*, *con fuzi un ōm și nu si vede*, apuse, se zice, cînd fuge un om și nu se vede; ~ari, apus de soare. (Ety. scap.)
- scară**, s. scară. (Ety. lt.)
- scarțin** (mi), v. I, mă scarpin, mă zgîrii. (Ety. lt.)
- scălés**, v. IV, stric; *io li~lucrili*, eă le stric lucrurile; *si scăli lucrul*, se strică lucrul.
- scăre**, s. deal pietros cu carpeni, sau cu juniperi. (Ety. sl.)
- scărlată**, s. pinză pe care sint cusuți bani vechi de argint și care se poartă la piept
- schimb**, v. I, schimb. (Ety. lt.)
- schîtnit**, adj. scrîntit, (la minte).
- schîtnés** (mi), v. mă scrîntesc.
- scoc**, v. joc. (Ety. sl.)
- scol** (mi), v. I, mă scol. (Ety. lt.)
- scornă**, s., pl. *scorni*, cizmă.
- scump**, adj. scump (lucru) (Ety. sl.)
- scîndură**, pl. *scînduri*, s. scîndură. (Ety. lt.)
- scult**, v. I, perf. *scultăi*, inf. *scultari*, ascult. (Ety. lt.)
- scund**, v. III, perf. *scunș*, *scunseși*, *scunsi*, inf. *scîndiri*, part. *scuns*, ascund. (Ety. lt.)
- scuncós**, adj. pe ascuns, pe neșemțite, în secret. *Vini scuncós*, vine pe ascuns. (Ety. scund)

scup, v. pers. II, *scupi*, pers. III, *scupi*, pl. *scupim*, *scupiti*, *scup*, imperfect: *scupéam*; perfect *scupşü*, inf. *scupiri*, gerund. *scupindurléa* şi *scupenda*, part. *scupt* scuip; ūom *scupt*, om scuipat, necinstit de cine-va. (Etym. lt.)

scupés, v. IV, scopesc. (Etym. sl.)

scupét, s. scuipat; pl. face: *scupeturi*. (Etym. scup)

scurnés, v. IV, deştept pe cine-va din somn; *scurnéa-la*, deşteptă-1! *zăgaru scurneşti* *Ńepur*: ogarul scorneşte Ńepurele.

scutur, v. I, scutur; *ti scuturái*, te scuturái (adică: te-am făcut ifiliu, lefter de parale). (Etym. lt.)

scutót, adj. ascuțit. (Etym. lt.)

Sélišti s. nume de localitate.

semť, s. pl. *semti*, semn; *an Ńi semť*? în ce parte, în ce loc anume; înseamnă şi hotar. Arom. *semti*, cu înțelăsul de hotar, țintă. (Etym. lt.)

señ, pl. *seuri*, pron. săű. (Etym. lt.)

sedāv, adj. blond, de culoare roşie, rus.

serā, pl. *seri*, s. sară. (Etym. lt.)

setāri, s. secere. (Etym. lt.)

sfacā, pron. fie-care.

siftelnic, s. sfeşnic pentru rază. (Etym. sl.)

sfirşós, v. inf. *sfirşori*, part. *sfirşót*, sfirşesc, termin. (Etym. sl.)

sfruél, s. (*l se aude ca în criel. iel*), fluierul piciorului. (Etym. fluier)

sicuri, s. secure, topor *larg la rost*, larg la gură. (Etym. lt.)

siminát, pl. *siminaturĩ*, s. semănat, semănături. (Etym. lt.)

sin, s. buzunarul de la sin; sín. (Etym. lt.)

sindúchű, s. ladă. (Etym. gr.)

singur, adj. şi adv. singur. *Ră-maşű singur ca cuc*, rămăseĩ singur ca cucul. (Etym. lt.)

sinie, s. masă; scindură pe care se aşează masa. (Etym. tk.)

sinifadā, s. cumnată. (Et. gr.)

sint, v. *sintĩ*, *sinti*, *sintóm*, *sintótĩ* *sintă*, perf. *sintói*, part. *sintót*, inf. *sintóri*, simť, pricep; *mi ~*, = mă simť. (Etym. lt.)

sintrácű, s. instrumentul cu care se taie unghia calului.

sirbés, v. lucrez. (Etym. lt.)

sirbimint, s. lucru, treabă, servire. (Etym. lt.)

sirbicós, adj. silitor; lucrător. (Etym. lt.)

sirin, adj. senin, Arom. *sirin*. (Etym. lt.)

sirumác, pl. *~áťi*, adj. sărac. (Etym. sl.)

sistrā, s. un instrument mic de fier cu care se rade căpisterea. (Etym. gr.)

sitā, s. sită. (Etym. sl.)

sitirimint, s. seceriş, secerare. (Etym. lt.)

siv, adj. cenuşii.

sirbătóari, s. praznic, sărbătoare. (Etym. lt.)

slab, adj. slab. (Etym. sl.)

slābatic, adj. sălbatec; *porc slābatic*, porc sălbatec. (Etym. lt.)

slānés, adj. slavonesc. (Etym. slav)

slon, s. earbă fragedă, de curind răsărită.

smāg'aicā, s. uliű.

smāreacă, s. juniper. Arom. *g'unčapini*. (Etym. sl.)

smintés, v. I, mintesc; *smintit la minte*, zmintit, nebun: *si*

smintiră irili, se amestecară fi-
rele de la război. (Ety. sl.)

smoc, s. șarpe, care nu mușcă.
(Ety. sl.)

smocfă, s. zmochină.

snop, s. snop. Arom. *mînucl'u*.
(Ety. sl.)

sôari, s. soare. (Ety. lt.)

socru, s. socru, fem. *sôacră*.
(Ety. lt.)

son, s. somn. (Ety. lt.)

soi, s. rudenie. (Ety. tk.)

sor, s. sor; apelativ pe care 'l
întrebuințează nevestele către cum-
natele lor. (Ety. lt.)

soră, pl. *suróri*, s. soră. (Ety. lt.)

sorti, s. pl. sorti; *să turim* ~,
să punim la ~, = să tragem la
sorti. (Ety. lt.)

sot, s. prietin, amic; soț to-
varăș. Fem. *sôată*. (Ety. lt.)

somt, pl. *somtî*, s. sint; icoană.
(Ety. lt.)

somt-Vinira, s. sînta Vineri.
(Ety. lt.)

som-G'ordj, s. sîntul George.
(Ety. lt.)

som-Medru, s. sîntul Dumitru.
(Ety. lt.)

sondir, (mi), v. I, mă singer,
perf. *sondirăi*. (Ety. lt.)

sondi, s. sînge. (Ety. lt.)

spar, perf. *spărui*, *spăruiși*,
spărui, *spărui*, *spăruiți*, *spărură*,
part. *spărut*, inf. *spăreeri*, speriu.
(Ety. lt.)

sparg, v. stric. (Ety. lt.)

spată, pl. *spotți*, s. spate; in-
strument de la război numit a-
rominește tot: *spată*. (Ety. lt.)

spăreât, adj. speriet. (Ety. spar.)

spel, perf. *spilăi*, inf. *spilari*,
spăl; laș. (Ety. lt.)

spic, pl. *spită*, s. spic. (Ety. lt.)

splină, s. splină. (Ety. splen.)

spruză, s. spuză. (Ety. lt.)

spun, v. III, spun perf. *spuș*.
(Ety. lt.)

spure, (mi) mă spure; spure.
mi spurcô pu'lu dimneata, mă
spurcă paserea dimineata (cînd
auzi pe nemîncate, cîntînd o pa-
sere primăvara); a minca de dulce
în zile de post (Ety. lt.)

spureât, adj. spurcat. (Ety. spure.)

spurcăuni, s. spurcăciune. (E-
ty. lt.)

stară, adv. astară, de seară,
(Ety. astă-seară.)

stărină, s. capiță.

stașu, perf. *stătui*, part. *stat*.
inf. *stari*, stău, șed. (Ety. lt.)

stășunu! săracul!

steașna, pl. *șeli*, s. stea. ~ *cu*
coadă, comet. (Ety. lt.)

sting, v. III, perf. *stins*, sting.
(Ety. lt.)

stirpăr, s. păstorul care paște
oile sterpe. (Ety. sterpl.)

stog, pl. *stogari*, s. capiță, șiră,
Arom. *stog* (grămadă). (Ety. sl.)

stong, adv. stîng; *stongă*, stîng-
ga. (Ety. lt.)

strălușcă, s. viperă.

strătés, (mi) v. IV, mă adă-
postesc. (Ety. strat.)

streșă, s. streșină pl. *streși*.
(Ety. sl.)

strejur, s. lemnul de care se
leagă caii la arie, ca să treere.

strepijari, v. a se strepezi: *an*
si stripijoră dintii, mi se stre-
peziră dinții. (Ety. lt.)

strépijű, s. viermele care apare în brinză și în urdă.

stric, v. I, stric *băltia să stricó*, securea se strică. (Ety. It.)

stricari, s. stricăciune. *Mari stricari*, mare pagubă, mare stricăciune. (Ety. stric)

string, perf. *strinș* inf. *strinđiri*, strîng; ~ *an brață*, strîng în brațe. N'are și sensul de a aduna. (Ety. It.)

strubogșcă, s. plantă, al căreia trunchiú este ca trandafirul; măcieș(?) Arom. *côarni-bifi*.

struminari, s. îmbold; măsura, cît lungimea bățului *struminari*, cu care se îmboldesc boii la lucru: *mai ari ancă ună ~ pónă la scăpitari*, mai are (de lucrat) încă o bucată de pămînt, cît o *struminare* pînă la apusul soarelui.

strungă, s. strungă, stină; strungăreată de la dinți. (Ety. It.)

stup, v. I, astup. (Ety. It.)

su, pron. săú; pl. *seř*, săi. (Ety. It.)

sucală, pl. *sucóř* și *sucali*, s. făcăleț. Arom. *șuțală*. (Ety. sucese).

sucardi, s. sarică, haină de lină, care se poartă cînd e frig.

sud, v. I, asud. (Ety. It.)

suffit, pl. *súfliti*, s. suflet. (Ety. It.)

sufflu, v. I, suflu. (Ety. It.)

sug, *suzi*, *suzi*, *suzim*, perf. *supc'u*, *supséși*, *supsi*, *suptim*, part. *supt*, inf. *súziri*, sug. (Ety. It.)

sugřit, v. I, sughiț; *sugřitonda*, sughițînd. (Ety. It.)

sul, s. sulul pe care se urzește. (Ety. It.)

sulă, s. frigare, teapă. (Ety. It.)

sup, prep. *supt*; ~ *el*, *supt el*. (Ety. It.)

suptă-söară, s. subțioară. (Ety. supțioară).

súptăsöară, s. (vezi *suptăsöară*).

suptiéž, v. *cöin'it si supțiez*, cfr. oile se mîrlesc. (Ety. supțire.)

suptóri, adj. adv. *suptire*, mărunț. (Ety. It.)

surd, pl. *surzi*, s. surd. (Ety. It.)

suriă, s. fulgi de lină (?).

sus, adv. *sus* (v. *ansús*). (Ety. It.)

susoică, s. nume de pasere.

Ș

Șa, adv. așa. (Ety. It.)

șáic, s. aba, șaiac; un fel de pînă de lină. (Ety. It.)

șaprátcă, s. năpircă.

șará, pl. *șarch'i*, s. broderie.

șarátură, s. șiră de deal, munte; un fel de broderie pe la marginea polií. (Ety. șor = șir)

șárlágán, s. uleiu.

șárlán, s. (Ninta) uleíú.

șáros, v. brodez (cu *șarch'i*); și *zidu si poři șárori*, și zidul se poate zugrăvi. (Ety. șir.)

șaröť, adj. caprele și oile pot fi *șaröti*, adică, de colosre negru-alb.

șarpi, s. șarpe. *Ţi șarpi negru!* Ce șarpe negru! Cînd i se întîmplă cui-va vre-o nenorocire, ex-

clamă : *Ti-n^î mi monc^o șarpili!*,
ce mă mîncă șarpele.

Ustră-! șarpi di tine ! acnă-! !

(Ety. It.)

șauă, pl. *șali*, s. șea. (Ety. It.)

șel^op, adj. schiop. (Ety. It.)

șurtă, s. scurteică, care se
poartă de fete. (Ety. It.)

șilă, pl. *șili*, s. sulă, tăpuș.

șimindóili, num., amîndoi. (Ety. It.)

și † ambii + doi)

șing^{ie}, s. Steigbügel. (Weig. 10)

șirișuic, s. rînză. (Ety. sl.)

șirvetă, s. batistă, șervet. (Et. tk.)

șităés (mi), IV, mă plimb.

șlupcă, s. coaje, scoartă.

șod, v. II, șed. (Ety. It.)

șopot, s. șipot, (Ety. sl.)

șor, pl. *șorun^î*, s. șir, ~ *di*
omin^î, șir de oameni. (Ety. It.)

ștari, pr. atare. (Et. It.)

șterg, v. perf. *șters^u*, part. *șters*,
inf. *șterziri*, șterg. (Ety. It.)

ștern, v. III, ștern, aștern.

(Ety. It.)

ștet, *ștet^î*, *ștetă*, *știfóm*, perf.

ștităi, part. *ștităt*, inf. *știtari*. aș-
tept. (Ety. It.)

știpeu, v. pișe, ciupesc.

ștărnămint, s. aștărnămint. (Ety. It.)

ștern)

știrnút, s. așternut. (Ety. It.)

știú, v. IV, știú. (Ety. It.)

știút, adj. învățat, înțelept. (Et. It.)

știva ! ~ *s-nú ti știă !* nici să
nu se auză de tine !

Ștur, s. nume de localitate. (v.
Weig. p. XXI.)

șturic, pl. *șturiți*, s. greere.

șumă, s. stejar.

șupurel^{că}, s. șipot mic. (Ety. di-
min. de la *șopot*)

șut, fem, ~ *ă*, adj. șut, fără
coarne, *capră ~*, *oae ~*.

șuț, v. învîrtesc ; *mi șuț*, mă
sucesc. Arom. *șuț*, mi *șuț*. (Et. It.)

șuțós, v. pers. II, *șuc^oși*, p.
III, *șuc^oaști*, pl. *șuc^om*, p. II,
șuc^oți, p. III, *șuțós*, inf. *șuțori* ;
a-și refeca minecele, a se pre-
găti. (Ety. *șu*)

T

Tac, v. II, perf. *tăcú^î*, inf. *tă-*
teri, tac. (Ety. It.)

tal^u, v. I, taiú inf. *tă^lari*,
tăere. (Ety. It.)

tapolă, s. plop. (Ety. sl.)

tare, adv., adj. tare ; atare.
(Ety. It.)

tată, pl. *tatón^î*, s. tată. (Ety. It.)

tăc^uni, s. tăciune. (Ety. It.)

tăgărg^{ie}, s. targă. Arom. *tră-*
găc^{ie}. (Vezi: *trăgărg^{ie}*) (Ety. targă)

tălúp, pl. *tălupi*, s. bumbacul

tors și făcut ată, apoi învertit pe
un obiect în formă de colac.

tăl^{at}, adj. tăet ; ~ os rîpos ; fig.
ture. (Ety. *tal^u*)

tăl^{és}, v. IV, omor. (Ety. sl.)

tămpănár, s. toboșar. (Ety. timpănă)

tărós, v. frec ; țirese ; inf. *tăróri*,
part. *tarót*, freat, tras ; tirít.

tăún, pl. *tăún^î*, s. tăun, țîntar.
Arom. *tăún*, *dávăn* și *dávan*.
(Ety. It.)

tetă, s. mătuse.

téhivă, s. coardă care se face de mațe de oi și care servește la făcutul bumbacului.

tetin, s. unchiu. (Ety. sl.)

ticuș, s. plăcintă de lapte și ouă.

timbă, s. osul temporal (Ety. lt.)

timefă, pl. *timefăr*, s. temelie.

(Ety. gr.)

timinușcă, s. nume de floare primăvărată, de culoare vinată.

timp, s. timp, veac: *Coti timpuri*, cite veacuri, etăți?; *un timp dedi multă grindini*, acum citi-va ani a căzut multă grindine. (Ety. lt.)

tind, perf. *tinș*, inf. *tindiri*, v. III, tind, întind: *tindi-li cămeșli să si uscă*, întinde cămeșile să se usuce. (Ety. lt.)

tinir, adj. tinăr; flăcău. (Ety. lt.)

tinir-juni, s. mire. (Ety. lt.)

tirzie, s. croitor. (Ety. tk.)

tirlă, s. tirlă, loul unde se culcă oile eara. (Ety. sl.) vezi: *torli*.

tirlich'i, s. căciulă de bumbac.

töamnă, s. toamnă. (Ety. lt.)

töangă, s. rău; jale, dor; *am töangă*, mi-e rău, jale; *mult n'-u töangă di casă*, mult mi-e dor de casă.

toemés, v. IV, logodesc. (Ety. sl.)

topcă, s. minge. (Ety. tk.)

torbă, r. traistă. (Ety. sl.)

torc, s. III, perf. *torș*, inf. *töăr-tiri*, torc. (Ety. lt.)

torn, v. I, întorn, întore: *torn oili*, întore oile; *s-mi torn ară* să mă întore eară. (Ety. lt.)

tot, adv. tot; *toți trei*, toți trei, tustrei. (Ety. lt.)

tömpănă, s. tobă, *tämpănar*

bati cu tömpăna, toboșarul bate cu toba. (Ety. lt.)

Törli, s. nume de localitate.

Tirle (la tirle). (Ety. sl.)

toū, pron. tău.

trag, v. III, trag, cîntăresc. (Ety. lt.)

träistur, s. traistră. (Ety. alb?)

tramă, s. bătătură de pinză.

(Ety. lt.)

träés, v. IV, rabd, sufer. (Ety. lt.)

trăgăg'ic, s. (vezi *tăgăg'ic*) Ety. targă.)

treza, adv. a treia-zi; Tot așa: *ținți-za*, a cincea zi; *no-za* a noua zi. (Ety. treia + zi.)

trei, num. trei. (Ety. lt.)

tremur, v. I, tremur. (Ety. lt.)

trimét, v. III, perf. *trimేశū*, *trimitiri*, trămit. (Ety. lt.)

trimuroică, s. (!) *ți ti tremuri* *șă ca vrînă* ~? (Ety. tremur.)

tripsés?, v. clipeșc. (Ety. gr.?)

triuși, s. arie; curtea în care se face treeratul. (Ety. *triir*.)

trindafil, pl. *trindafil*, trandafir. (Ety. gr.)

troscot, s. nume de buruiiană, care apare în ogoare și le strică. (Ety. lt.)

trită, s. pl., tirțe. (Ety. sl.)

tucu, adv. numai; totdeauna. (Ety. sl.)

tuéag, s. toiaș, ciomag. (Ety. sl.)

tuféc, s. pușcă. (Ety. tk.)

tufă, s. pl. fundi la poală. (Ety. tufă + iță.)

tulă, (!) s. cameră mică.

tuleică, s. virful ascuțit de fier al bățului de îmboldit boii.

tulés, v. IV, *mi*~, = mă pitesc, mă ascund, *lupu si tulesți dupu oae*, lupul se pitulește, se furisază după oae. (Ety. sl.)

tumbă, s. Arom. *tumbă*. (Etym. It.)
tumbarcă, s. dimin. de la *tumbă*.
tumnatic, adv. tomnatec, de toamnă. *Brondă tumnatică*, un fel de brindă de toamnă. (Etym. tōamnă.)
tund, v. III, tund; perf. *tunș*, inf. *tündiri*. (Etym. It.)
tunțea, adv. atuncea. (Etym. It.)
ture, s. ture.
turcăc, s. ture mic. (Etym. ture.)

turnătură, s. se numește brodăria cămeșii în partea de jos. (Etym. It.)

turtă, s. turtă. (Etym. It.)

turtură, pl. *turturi*, s. turturică. (Etym. It.)

turțești, adv. turcește. (Etym. ture)

tutnès, (mi), v. alerg, mă grăbesc.

T

țap, pl. *țapi*, s. țap. (Etym. alb)

țapă, s. țeapă: *Tu ești di púniri pri țapă*, tu ești (bun) de pus pe țeapă, de tras în țeapă. (Etym. sl)

țară-albă, s. nume de localitate în Lugunța. (Etym. It)

țavi, s. țavă. Arom. *țave*.

țăfărlăch'ū, s. onușor. Arom. *stăflit*.

țăluf s. zălufci.

țălufată, s. zălufcă.

țărtarcă, s. pepene galben, care servește numai de miros, dar care nu se mănincă.

țea, pron. aceea, pl. *țeli*, acele. (Etym. It.)

țeapă, s. ceapă. (Etym. It.)

țeastă, pr. această; ~ *șeră*, astă-seară. (Etym. It)

țela, pron. acela; pl. *țel'a*, acei, *țela mai marli*, acel mai marele. (Etym. It.)

țer, v. cer, caut, dorese, vreau, iubesc. *Fic'oru și cu feta si țer*, feciorul și fata se iubesc. — *Ți țeri?* — *Țeapi*. — Ce ceri? — ceape.

(la indiscret). *Țiréți oaspiți?* — cereți, doriți musafiri?

țer, s. cer. (Etym. It.)

țerb, s. cerb. (Etym. It.)

țert (mi) și *anțert*, v. I, mă cert. (Etym. It.)

țertă, s. pl. *țerturi*, ceartă (Et. It.)

țest, pl. *țesturi*, s. obiectul care se pune de asupra tipsiei ca să se coacă plăcinta. Arom. *c'irch'é*, *gastru*. (Etym. It.)

țicōari, s. un fel de greere. (Arom. *đinđinar*). *Ți?* — *Țicōari* (fig) Ce? — Fleacuri.

țicent, pl. *țicatur*, s. tipăt.

țigán, om avar, sgircit.

țin v. inf. *ținari*, a cena a supa. (Etym. It.)

țină s. cină. (Etym. It.)

ținți, num., cincî. (Etym. It.)

țipă, s. iie! Arom. *i'e*; *l'-aū dedi an țipă*, il doare la iie.

țista, pron. acest. (Etym. It.)

ți-ștu-cari, pron. Arom. *țe-știu-care*, ori-care (Etym. It.)

țitati, s. cetate, oraș. (Etym. It.)

țită-n'! v. suges; *an' țitási?*

ai supt? (In limbajul copilăresc).

(Ety. *tiã*.)

țivá, pron. ceva. *țivá-godăa*, ceva un lucru; *fatî țivá-godăa?* faci ceva sigur? (Ety. *lt.*)

țiva adv. nimic. (Ety. *lt.*)

țintár s. țințar.

țon, v. țiu; inf. *ținăari*, ținere;

Nu-n^î țoni si fug, mi-e frică să mă duc; *ați țoni?* Iti ține? ai curaj?

țop, v. țip; inf. *țăpari* țipare.

țort, adv. anțert, Arom. *antărtu*. (Ety. *lt.*)

țos, v. III, țes. (Ety. *lt.*)

țoță, pl. *țoți*, s. țite.

U

ũa, adv. aici (vezi *oã*). (Ety. *lt.*)

uã, s. strugari. (Ety. *lt.*)

ubavã, adj. frumoasă. (Ety. *sl.*)

ubãvilã, s. frumusețe (Et. *sl.*-*ilã*)

ubidés, v. IV, caut. (Ety. *sl.*)

ublông, s. partea din nainte a samarului. (Ety. *sl.*)

ubór, s. ogradă; curtea unde se închid vitele vara, pe cînd locul unde se țin vitele eara, se numește: **aíór**. (Ety. *sl.*)

ubráz, s. obraz, față. (Ety. *sl.*)

ud, v. IV aud. (Ety. *lt.*)

udãe pl. *udoi*, s. odae. (Ety. *tk.*)

ugudés, v. IV, pricep, înțeleg, ghicesc. (Ety. *sl.*)

ugulés, v. IV, golesc. (Ety. *sl.*)

ulogã, adj. șarpe negru-pestrit, nu poate merge, dar este foarte otrăvitor.

ulít, v. I, uít. (Ety. *lt.*)

umarõalã, s. osteneală.

umarõarã, v. pers. III, pl. se ostenirã.

unã-și unã, adv. înt'o clipită dintr-o dată. Arom. *unãșunã*. (Ety. *unã*-*și*-*unã*.)

un, num. un; *niți-un*, nici unul. (Ety. *lt.*)

ung, v. III, perf. *unș*, part. *uns*, inf. *únziri*, ung (Ety. *lt.*)

unglã, pl. *unglîi*, s. unghie (la D-I Weig, 24, este *unglîu*). (Ety. *lt.*)

unt, s. unt. (Ety. *lt.*)

ûolum, s, pl. *ûolumi*, ulm. (Ety. *lt.*)

ûopt, num. opt. (Ety. *lt.*)

uprustés, (mi), v. IV, mă ivesc; *si uprusti la ușã*, se ivi la ușã. (Ety. *prost.*)

upulít, adj. *ûom upulít*, om deștept, cu ochii deschiși. (Ety. *sl.*)

urãțós (mi), urătesc, devin urit, rău; *ți ti urãțoși șa?* ce mi te înăspriși așa? (Ety. *lt.*)

urãjés, (mi), v. IV, mă înarmez.

urdã, s. urdã.

urdin, v. I, orinduesc, ordonez; *úrdinã-li oili*, mîna oile în șir; *úrdinã-l un éac*, ardemi-l nițel! (Ety. *lt.*)

úrdini, pl. *urdi^î*, s. rind. (Ety. *lt.*)

urđós, v. IV, urzesc (firele pentru război); urzesc ceva; pun la cale ceva. (Ety. *lt.*)

urđaturã, s. urzeală. (Ety. *lt.*)

ureclîi, pl. *ureclîi*, s. ureche. (Ety. *lt.*)

uriclãt, adj. urechiãt. (Et. *urechiã*)

url, v. I, url. *Lupu urlă*, lupul urlă. (Ety. lt.)

urmă, s. urmă. (Ety. lt.)

urôt, adj. urit; pl. *urôți*, uriti, răi. (Ety. lt.)

ursonă, s. ursă, urs. (Ety. urs.)

urzică, pl. *urziți*, s. urzică. (Ety. lt.)

usc, pers. *Iluştî*, pers. III, *uscă*; perf. *uscăi*, inf. *uscari*, v. I usc, usuc. Arom. *usic*.

uscăt, adj. uscat. (Ety. lt.)

usnă, s. buză. (Ety. sl.?)

ustură s. urzeală. (Ety. lt.)

ușă, s. ușe. (Ety. lt.)

ușnės, (mi), v. răcesc la mijloc, la *cătină*, cum se zice la Aromini. Ca să se vindece, se pune cenușe pe un petec și apoi se mai pune gălbiniș de ou pe cenușe, cu care se amestecă. Cu această doctorie se *ușnești* cel bolnav.

utrovă, s. otravă. (Ety. sl.)

utruiės, v. IV otrăvesc. (Ety. otravă).

V

va, pron. vă, vi, ve. (Ety. lt.)

vacă, pl. *vați*, s. vacă. (Ety. lt.)

vali, s. vale; ri. (Ety. lt.)

valăa-secă, s. nume de localitate în Birisla. (Ety. lt.)

var, s. var. (Ety. sl.)

vatăm, v. (Huma), bat: *s-ti vatăm*, să te bat. (Ety. lt.)

vatră, s. cămin. (Ety. alb.)

văcăr, s. văcar. (Ety. vacă)

vămpir, s. vampir. Arom. *vombir*. (Ety. sl.)

vărbaliț, s. durere de ureche, de cap, etc., cind este cu ardere.

vecl'u, adj. vechi. *lucru~*, lucru vechi; *șom'u~*, om vechi cu experiență. (Ety. lt.)

vegļu, v. I, păzesc veghiez Arom. *avegļu*. (Ety. lt.)

ver, pl. *veri*, s. văr; *doili~*, văr secundar; *treili~* văr terțiar; *primăr*, sau *primavér*, văr primar. (Ety. lt.)

verdi, adj. verde. (Ety. lt.)

verdél s. vergea. (Ety. lt.)

veră, pl. *veruri*, s. vară. (Ety. lt.)

verďă s. varză. (Ety. lt.)

vergă pl. *verđi*, s. vargă. (Ety. lt.)

videlă, s. lumină. (Ety. ved + eală)

vilită, s. falcă. Arom. *çol'ŭ*.

vină, s. vină. (Ety. lt.)

vinăt, adj. vinăt. (Ety. lt.)

Vinătóri s. nume de localitate la distanță de o jumătate oră de parte de Ninta. (Ety. lt.)

vinătořă s. de culoare vinată. (Ety. vinăt.)

vind, v. III, per. I, pl. *vindim*, vindem, inf. *vindiri*, vindere; vind. (Ety. lt.)

Vineri, s. Vineri. (Ety. lt.)

ving, v. III, înving. (Ety. lt.)

vină, s. vie; pl. *vin* și *vinuri*, vii. (Ety. lt.)

vint, s. vint. (Ety. lt.)

vintur, v. I, zving; ~ *gronlu*, vintur griul cu lopata, ca să l'curăț de *plevă*. (Ety. lt.)

vinturiță, s. vijelie, furtună. (Ety. vintur + ită.)

- vis**, pl. *visur*, s. vis. (Ety. lt.)
vișu, pl. *vișini*, s. vișin. (Ety. sl.)
vișnă, s. vișină. (Ety. sl.)
vită, s. vită. (Ety. lt.)
vitul'âr, s. păstorul care păste
miei numiți *vitul'*, vătui. (Ety. vituliū)
vitul'ū, s. miel care este în-
tărcat și care nu împlinește anul
(Ety. lt.)
vițat, mai des: *anvițat*, adj.
învățat, cărturar; *ŭomu cãntãt*,
aî și anvițat, omul citit, e și în-
vățat. (Ety. lt.)
viță, s. viță și buturugă. (Et. lt.)
vițalâr, s. păstor de vițe. (E-
ty. vițel).
vizés, v. IV, brodez. (Ety. *vizit*).
vizit, s. brodăria făcută pe cio-
rapă, chimir, încingători, cămăși.
virteșcă, s. un fel de sfirează
făcută de nucă sau de porumb
(cocian). (Ety. sl.)
vladică, pl. *vladit*, s. arhierie, ũ
Vlădică.
vlagă, s. vlagă, umezeală; pu-
tere. (Ety. sl.)
vlășesc, adj. rominesc.
vŭândiță, s. undiță. (Ety. sl.)
vŭastră, pron. voastră. (Ety. lt.)
voï (ioŭ), *tu veri, iel va, vrem*,
- vreți**, vor; perf. *vruș*, part. *vrut*,
inf. *vveri*, voiŭ. (Ety. lt.)
voï, pron. voi. (Ety. lt.)
vostru, pron. vostru. (Ety. lt.)
vra, s. snopi aduși pentru a fi
treerați. (Ety. sl.)
vrajă, vraje. (Ety. sl.)
vrană, adj. *capră~*, *ŭae~*, de
culoare roșie-galbenă.
vraï! s. caïmacul laptelui, care
se stringe pe *butim*.
vrajitor, s. vrăjitor. (Ety. *vrajă*).
vrăjés, v. IV, vrăjesc. (Ety.
vrajă).
vrăpe'ân, s. vrabie.
vriu, pron. nimeni. (Ety. lt.)
vrivés, v. IV, vorbesc, inf. *vri-
viri*, vorbire. (Ety. vorbire).
vristă, s. virstă. (Ety. sl.)
vriscăești v. pers. III, *capra~*,
capra zbiară.
vrut, ad. iubit. (Ety. lt.)
vŭom, (mi) v. III, boresc; *ti
vŭom*, *si vŭomi*; part. *vumát*,
ger. *vumŭnda*, inf. *vŭmiri*. (Et. lt.)
vut, adj, avut, bogat. (Ety. lt.)
vŭație, s. merinde; pe tocate.
Vine la~, veni înainte de cină.
Aron. *mirindi; ŭara di tŭocă*.
(Ety. ?)
- Z**
- zacát**, v. I. încep. (Ety. *za + cat*).
zadă, s. zadă. Arom. *dadă*. (Et. lt.)
zaițet, s. ziafet, petrecere (Ety. tk.)
zãbãvés, v. IV, întirziŭ, zãbo-
vesc. (Ety. sl.)
zácát (mi), ma uŭt, privesc,
(vedŭ: *cat*) (Ety. *zã + cat*).
zã'ir, adj. nebun, veninos (Ety. tk.)
- z'a'irlie**, ș. otravă, inveninare,
nebungie. (Ety. *zair*).
zãlãziri, s. mergere de abuşilea.
(Ety. *zã + lag-alerg*).
zãmbãc, s. strugure (fel de ~),
zbiër, v. I, zbiër; *ŭačea zberă*.
oaea zbiară (Ety. lt.)
zbor, pl, *zboari*, s. vorbă.

zbrăc'ți, și **zbrăc'ch'i**, s. pl. zbircituri.

zburós, v. vorbesc; inf. **zburóri**.

zdrahă, s. rază.

zdrog, pl. **zdroji**, s. nume de pasere, mare ca o turturică și de culoare cenușie.

zefe, s. petrecere. (Etym. tk.)

zer, adv. : *zer să vin' gh'oōa și tu*, parcă o să vii doar și tu!

zețit, pl. **zețiti**, s. deget. (Etym. lt.)

zenă, pl. **zeți**, s. sprinceană; deal. Arom. **đeănă**, (deal, sprinceană). (Etym. lt.)

zeșt, s. deget (Weig. 8). Etym. lt.)

zeți, num. zece: *daō-zeți*, douăzeci. (Etym. lt.)

zgair, v. I, zgării. Arom. **zgrim**.

zgripés, v. IV, grăbesc; *mi~*, mă grăbesc, *zgripă-ti curōn!* grăbește repede!

zián, s. pagubă. (Etym tk.)

zie, v. III, perf. **zis**, part. **zis**, inf. **ziti**, **zie**. (Etym. lt.)

zid, pl. **ziduri**, s. zid. (Etym sl.)

zidés, v. IV, zidesc (Etym. zid)

zíniri, pl. **ziniři** s. ginere. (Etym lt.)

zintuniă, s. rudenie.

zinucl'u, s. genuchiu. (Etym. lt.)

zmugh'év, adv. de culoare cafenie.

zmăg'al'că, s. uliū.

zori, adv. *prin zori să vin'*, să vii în zori. *Đeđiră zorli* = apărură zori de zi. (Etym sl.)

zor, zor, nevoie. (Etym. tk.)

zōnă, s. zână; nume de munte în Meglenia. (Etym lt.)

Zōnă, s. tot ce se aduce la moară, ca să fi măcinat, precum meiū, porumb (stricat, griū stricat, etc. se numește **zōnă**).

zōr, s. zăr; lapte stricat. (Etym. lt.)

